

Digitālais solfedžo 6. klasei

Metodiskais materiāls pedagogiem

Autore: Inta Udodova

Izstrādātājs: SIA „Datorzinību centrs”

Materiāls tapis ar **Latvijas Nacionālā kultūras centra**
finansiālu atbalstu

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Saturs

SATURS	2
IEVADS	3
AUTORES PRIEKŠVārds.....	4
DIGITĀLAJĀ SOLFEDŽO 6. KLASEI IETVERTĀ MĀCĪBU SATURA ĪSS KOPSAVILKUMS..	7
IETEIKTĀ AUTORPROGRAMMA.....	9
KĀ LIETOT DIGITĀLO MĀCĪBU LĪDZEKLI?	12
Struktūra un pārvietošanās	12
Interaktīvie objekti un darbības ar tiem	16
SATURA IZKLĀSTS PA NODAĻĀM	18
1. tēma. RITMS UN METRS	18
Teorijas ekrāni	18
Prasmju un iemaņu vingrinājumi.....	19
Klausīšanās, ritma uztvere ar dzirdi	28
Radošie un radošās izziņas vingrinājumi.....	33
2. tēma. TONALITĀTES, SKAŅKĀRTAS.....	36
Teorijas ekrāni	36
Prasmju un iemaņu vingrinājumi.....	37
Klausīšanās, analīze ar dzirdi	41
Radošie vingrinājumi.....	50
3. tēma. INTERVĀLI, AKORDI	53
Teorijas ekrāni	53
Prasmju un iemaņu vingrinājumi.....	54
Klausīšanās un analīze ar dzirdi	65
Radošie vingrinājumi.....	73
4. tēma. MŪZIKAS VALODA UN MŪZIKAS FORMAS	75
Teorijas ekrāni	75
Vingrinājumi	77
5. tēma. SKAŅU BURTU APZĪMĒJUMI.....	86
Teorijas ekrāni	86
Vingrinājumi	86

IEVADS

Digitālais mācību līdzeklis ir piemērots solfedžo 6. klases audzēkņiem.

Šis metodiskais materiāls pedagogiem ietvers ieteikumus un skaidrojumus, kā mācību stundās izmantot digitālo mācību līdzekli, kā arī sniegs digitālo vingrinājumu lietošanas ieteikumus.

Digitālais mācību līdzeklis sastāv no piecām nodaļām:

1. Ritms un taktsmērs.
2. Tonalitātes, skaņkārtas.
3. Intervāli, akordi.
4. Mūzikas valoda un mūzikas forma.
5. Skaņu burtu apzīmējumi.

Digitālo mācību līdzekli varēs izmantot divējādi:

- **secīgi** izmantojot tēmas un to interaktīvos vingrinājumus;
- pēc pedagoga paša izvēles **izlases veidā**, mācību stundās izmantojot to tēmu un vingrinājumus, kas atbilst stundas tematam.
- Tāpat pedagogi tiek aicināti variēt interaktīvo uzdevumu izmantošanas metodes mācību stundās, ņemot vērā konkrēto klases situāciju, audzēkņu grupas specifiku, savu darba stilu un reālās tehniskās iespējas.
- Digitālais mācību līdzeklis nodrošinās šādas mācību aktivitātes:
- kopīgu klases darbu ar mācību vingrinājumiem pedagoga vadībā, izmantojot interaktīvo tāfeli vai datoru un projektoru;
- audzēkņu darbu grupās, izmantojot interaktīvos vingrinājumus – pedagogs var aicināt kādu no audzēkņiem doties pie interaktīvās tāfeles un piedāvāt savu atbildes variantu, vai arī, ja audzēkņi ir strādājuši grupās, pedagogs pie interaktīvās tāfeles var aicināt katras grupas pārstāvi;
- audzēkņu individuālu darbu, individuālu zināšanu pārbaudi, patstāvīgi pildot interaktīvos vingrinājumus, ja ir pieejamas digitālās ierīces mācību stundas laikā vai mājās. Atkarībā no digitālā vingrinājuma veida pārbaudes iespēja būs vai nu iestrādāta automātiski, vai arī tiks sniegti atbilžu varianti PDF datnes formātā.

AUTORES PRIEKŠVārds

Cienījamie kolēģi!

Piedāvājam jums jaunu mācību līdzekli mūzikas skolām „Digitālais solfedžo 6.klasei”. Tāpat kā digitālās Mūzikas ābece un Solfedžo 5.klasei, arī to ar lielu mīlestību un rūpību ir veidojuši Datorzinību centra speciālisti. Mācību līdzekļa pamatā ir Intas Udodovas mācību grāmata mūzikas skolu 6.klasei (izdevusi *Musica Baltica*, 2019), tā veidota saskaņā ar Solfedžo mācību priekšmeta programmu.

Man ir zināms, ka digitālos mācību līdzekļus veiksmīgi izmanto ļoti daudzās Latvijas mūzikas skolās un arī vispārizglītojošās skolās. Esmu saņēmusi daudz pozitīvu atsauksmju no skolotājiem un arī no audzēkņiem. Pedagogi atzīst, ka tie ne vien palīdz apgūt mācību vielu, bet arī rada audzēkņos pozitīvas emocijas un palīdz skolotājam veidot interesantas mācību stundas. Ne visās skolās gan ir interaktīvās tāfeles, taču elektroniskajiem mācību līdzekļiem ir pietiekoši daudz pielietojuma iespēju arī uz parastā ekrāna, kas nu jau ir gandrīz visās skolās.

„Digitālajā solfedžo 6.klasei” ir saglabāta iepriekšējos mācību līdzekļos aizsāktā kopējā struktūra un daudzas, manuprāt, veiksmīgas iestrādes, kas izmantotas iepriekšējos mācību līdzekļos, taču citā – augstākā grūtību pakāpē. Protams, ir arī jauni mācību satura elementi.

Nu jau vairākus gadus strādājot ar digitālajiem mācību līdzekļiem, savus agrāk izdarītos secinājumus neesmu mainījusi, un joprojām esmu pārliecināta, ka tie ir veiksmīgi pielietojami gan mācību stundās, gan audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās.

Mani secinājumi ir šādi:

1) Digitālie mācību līdzekļi ir **mūsdienīgi un rada audzēkņos interesi.**

Ilgus gadus mācot solfedžo priekšmetu mūzikas skolā, redzu, kā ir mainījusies audzēkņu attieksme, uztvere, domāšana, mācību stils utt. Daudzas agrāk veiksmīgi lietotas mācību metodes vairs neder. Šķietami vienkāršas lietas audzēkņi uztver ar grūtībām, toties ātri apgūst un lieliski saprot datora *valodu*. Kāpēc to neizmanto? Kā zināms, tieši **interese** ir vislabākā motivācija audzēkņu mācību centieniem un panākumiem. Ar interesi darīts darbs nes divkārtīgu un trīskārtīgu rezultātu, savukārt viss, ko darām bez intereses, neaiziet līdz sirdij, un nav nenieka vērts.

2) Digitālie mācību līdzekļi dod iespējas **audzēkņu patstāvīgajam darbam.**

Sabiedrībā nereti tiek diskutēts par skolotāja un skolēna lomu mācību procesā. Šajā ķēdītē *pedagogs – audzēknis* bieži tiek aizmirsts trešais posms – *mācīšanās!* Lai kļūtu par mūziķi, ar darbu klasē vien nepietiek. Lai skolotāja klasē veiktais darbs būtu rezultatīvs, arī solfedžo apmācībā nepieciešams audzēkņu patstāvīgais darbs. Nav noslēpums, ka mājas darbus daudzi audzēkņi pildīt negrib, aizbaidinoties ar lielo aizņemtību u.c. Digitālie mācību līdzekļi audzēkņiem saistošā un saprotamā veidā piedāvā daudz dažādu vingrinājumu patstāvīgajam darbam gan intonatīvo un skaņkārtas elementu apguvei, gan muzikālās dzirdes, atmiņas, ritma izjūtas u.c. mācību priekšmeta sekmīgai apguvei nepieciešamo prasmju attīstīšanai.

Savukārt pedagogam digitālie mācību līdzekļi ir iespēja dažādot mācību metodes. Tas nebūt nenozīmē, ka tiem jāvelta visa mācību stunda! Pati tos izmantoju vien dažas minūtes, iepriekš izvērtējot, kurš no vingrinājumiem vislabāk der konkrētajiem stundas mērķiem, kā arī kombinēju tos ar mācību grāmatām. Vairākus vingrinājumus un teorijas ekrānus (piemēram, gammas, pakāpju secības, intervālu klausīšanos u.c.) esmu izmantojusi arī vecākajās klasēs.

3) Digitālie mācību līdzekļi dod iespēju strādāt pie **muzikālās dzirdes attīstīšanas.**

Analīze ar dzirdi ir viens no svarīgākajiem solfedžo mācību satura elementiem. Laba muzikālā dzirde ir katra mūziķa sapnis, taču tā nav tikai Dieva dāvana. Rūpīgā un pacietīgā darbā muzikālo dzirdi ir iespējams attīstīt un pilnveidot, kas ir arī mūsu – solfedžo mācību priekšmeta – uzdevums. Strādājot tikai ar mācību grāmatu, bez otra cilvēka palīdzības audzēknim ir grūti to izdarīt, jo viņš nespēj pats sevi kontrolēt.

Digitālais mācību līdzeklis piedāvā iespējas audzēkņu patstāvīgajam darbam arī analīzei ar dzirdi (mūzikas un ritma diktāti, pakāpju secības, intervālu un akordu klausīšanās u.c.), tādējādi būtiski uzlabojot mācību kvalitāti.

4) Digitālā mācību līdzekļa pieejamība un plašās pielietojuma iespējas.

Nevar nenovērtēt arī digitālo mācību līdzekļu pieejamību, mobilitāti un plašās pielietojuma iespējas digitālajā vidē. Lai nu kas, bet mobilais telefons audzēkņiem vienmēr un visur ir līdzi! Arī gaidot autobusu vai braucot uz skolu, tieši telefons bieži ir labākais draugs. Un varbūt kāds no audzēkņiem

tā vietā, lai kavētu laiku, spēlējot *spēlītes*, pamācīsies, piemēram, basa atslēgas notis vai paklausīsies intervālus?

Izmantot digitālos mācību līdzekļus savā darbā vai ne, tā, protams, ir katra pedagoga brīva izvēle. Tomēr esmu pārliecināta, ka no bagātā un daudzveidīgā vingrinājumu klāsta katrs no jums atradīs kaut ko sev saistošu un noderīgu. Pamēģiniet!

Inta Udodova

DIGITĀLAJĀ SOLFEDŽO 6. KLASEI IETVERTĀ MĀCĪBU SATURA ĪSS KOPSAVILKUMS

Mācību līdzekļa „Digitālais solfedžo 6. klasei” pamatā ir Intas Udodovas autorprogramma, kas veidota saskaņā ar mūsu vadošo speciālistu ieteikumiem (I.Grauzdiņa, V.Bernhofs. „Mūzikas mācība. Mūzikas literatūras un Solfedžo integrētais kurss”, 2011). Tajā ietvertais saturs atbilst Solfedžo mācību priekšmeta programmai un jaunākajām nostādnēm par mācību priekšmeta mērķiem un uzdevumiem.

Strādājot ar digitālo mācību līdzekli, audzēkņiem veidojas ne tikai **zināšanas**, bet arī daudzveidīgas mācību **prasmes un iemaņas** (saklausīt, ritmizēt, solfedžēt, analizēt, noteikt vai izveidot līnijkopā un klaviatūrā utt.), kā arī vecumposmam atbilstoša **radošās un radošās izziņas darbības** pieredze. Līdz ar to uzdrošinās apgalvot, ka tajā ietverts mūsdienīgs, inovatīvs, audzēkņiem saprotams un kompetencēs balstīts izglītības saturs.

Teorijas ekrāni

Katras tēmas **teorijas ekrānos** atrodams īss, koncentrēts, bet uzskatāms mācību vielas izklāsts. Ekrānos dotas definīcijas un terminu skaidrojumi, kas nepieciešami turpmākai mācību satura kvalitatīvai apguvei, kā arī interaktīvs mācību vielas izklāsts. Vizuālais materiāls papildināts ar nepieciešamajiem skaņu ierakstiem.

Digitālā mācību līdzekļa Teorijas ekrānos audzēkņi:

- iepazīst jaunas ritma grupas jau zināmajos taktsmēros (1. nodaļa);
- apgūst tonalitātes ar piecām atslēgas zīmēm, iepazīst harmonisko mažoru u.c. skaņkārto veidus (2. nodaļa);
- turpina darbu pie intervālu un akordu apguves (3. nodaļa);
- turpina darbu pie mūzikas valodas un mūzikas formas elementu apguves (4. nodaļa)
- atkārtoti skaņu burtu nosaukumus un to pierakstu pavadījuma akordu veidošanā (5. nodaļa).

Klausīšanās, analīze ar dzirdi

Kā jau iepriekš teikts, **analīze ar dzirdi** ir viens no svarīgākajiem solfedžo mācību satura elementiem. Digitālais mācību līdzeklis piedāvā

iespējas audzēkņu patstāvīgajam darbam arī analīzei ar dzirdi, tādējādi būtiski uzlabojot mācību kvalitāti.

Strādājot ar digitālo Solfedžo, audzēkņi vingrinās:

- noteikt ar dzirdi dažādus taktismērus, atpazīt ritma frāzes, pierakstīt ritma diktātus;
- saklausīt pakāpes u.c. skaņkārtas elementus, kā arī pierakstīt dažādas grūtību pakāpes nošu diktātus;
- saklausīt apgūtos intervālus un akordus atsevišķi un secībās;
- noteikt mūzikas valodas elementus ar dzirdi dažādu komponistu skaņdarbos (atpazīt mūzikas instrumentus un cilvēku balsis, noteikt tempu, dinamiku, faktūras un melodiskās līnijas veidus u.c.).

Radošie vingrinājumi

Strādājot ar digitālo Solfedžo, veidojas arī audzēkņu vecumposmam atbilstoša radošās darbības pieredze. Mācību līdzeklī ir ietverti dažādi radošo vingrinājumu veidi, piemēram, vienkāršu **melodiju sacerēšana**, melodiju turpināšana pēc dota sākuma impulsa, kā arī dažādu mūzikas valodas elementu (piemēram, ritma grupu, taktismēru, tonalitāšu, kā arī mūzikas žanru un perioda struktūras elementu) apguve. Vairākus no piedāvātajiem vingrinājumiem pedagogs var izmantot vokālām, instrumentālām vai ritma improvizācijām.

Digitālajā mācību līdzeklī ietverti arī audzēkņu **radošās izziņas** darbību attīstoši vingrinājumi. Ar to pedagogiskajā literatūrā saprot audzēkņu spēju iegūtās zināšanas un prasmes izmantot jaunā, neierastā situācijā. Radošie izziņas vingrinājumi liek audzēkņiem analizēt, salīdzināt un izdarīt patstāvīgus secinājumus, izmantojot iegūtās zināšanas un prasmes. Protams, šeit jāņem vērā arī audzēkņu vecums un mācību darba pieredze.

Metodiskajā materiālā pedagogiem ir doti vingrinājumu apraksti un paskaidrojumi, kā arī ierosmes radošiem vingrinājumiem, taču esmu pārliecināta, ka radošs pedagogs atradīs vēl daudz citus veidus, kā radoši izmantot šos un arī citus digitālā Solfedžo vingrinājumus.

IETEIKTĀ AUTORPROGRAMMA

Mācību līdzekļa pamatā tiks izmantota Intas Udodovas autorprogramma solfedžo 6. klasei, kas veidota saskaņā ar vadošo speciālistu norādījumiem (I. Grauzdiņa, V. Bernhofs „Mūzikas mācība. Mūzikas literatūras un Solfedžo integrētais kurss”, 2011).

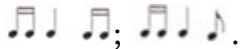
I. Udodovas ieteiktajā programmā mācību priekšmeta saturs atspoguļojas divos līmeņos:

- **Zināšanas, priekšstati** – mācību vielas izklāsts, teorētiskā daļa;
- **Prasmes, iemaņas un radošās darbības pieredze** – zināšanu apguve dažāda veida, tai skaitā arī radošos uzdevumos.

Mācību satura plānojums mācību programmā sadalīts šādās tēmās:

- Metrs, ritms
- Skaņkārtas, tonalitātes
- Intervāli, akordi
- Mūzikas valodas elementi
- Skaņu apzīmēšana ar burtiem

SOLFEDŽO PROGRAMMA 6. KLASEI

ZINĀŠANAS, PRIEKŠSTATI	PRASMES, IEMAŅAS UN RADOŠĀS DARBĪBAS PIEREDZE
Metrs, ritms - Pastāvīgs metrs un mainīgs metrs, regulāri un neregulāri mainīgs metrs. - Nots pagarinājuma veidi (ar punktu, līgu, fermātu) - Ritma grupas: ; - Sinkopes: .	- Sagrupēt taktīs, kā arī <i>ritmizēt/ solfedžēt / pierakstīt</i> melodijas visos zināmajos taktsmēros, ietverot minētās ritma grupas un pauzes; - Minētās ritma grupas ietvert radošajos uzdevumos.
Skaņkārtas, tonalitātes - Iepriekš apgūtās mažora, minora (3 veidi) tonalitātes līdz 4 atslēgas zīmēm, vienvārda un paralēlās tonalitātes - Tonalitātes: Si, sol#, Re $\flat$, si $\flat$; alterācijas zīmes $\times$ un $\flat\flat$; - Atslēgas zīmju secība (tonalitāšu kvintu aplis) - Trihords, tetrahords, maiņu skaņkārtā - Priekšstats par harmonisko mažoru.	<i>Dziedāt / spēlēt</i> gammas un skaņkārtas elementus tonalitātēs līdz 5 atslēgas zīmēm; - Intonēt un saklausīt ar dzirdi maiņu skaņkārtu (paralēlās tonalitātes); - Intonēt un saklausīt ar dzirdi pakāpju secības (kvartu, kvintu un sekstu lēcieni); <i>Improvizēt/ sacerēt</i> melodijas apgūtajās skaņkārtās.

ZINĀŠANAS, PRIEKŠSTATI	PRASMES, IEMAŅAS UN RADOŠĀS DARBĪBAS PIEREDZE
Intervāli • Visi mazie, lielie, tīrie intervāli. • Noturīgie intervāli, intervālu apvērsumi. • Raksturīgie intervāli: m7 (V), l2 (IV), pm5 (VII), pl4 (IV), to atrisināšana tonalitātē.	• Intonēt vienkāršos intervālus $\uparrow$ un $\downarrow$ tonalitātē un no skaņas. • Apgūtajās tonalitātēs <i>rakstīt / spēlēt / dziedāt</i> raksturīgos intervālus ar atrisinājumiem • Saklausīt vienkāršos intervālus un raksturīgos intervālus ar atrisinājumu atsevišķi un secībās (4-5 intervāli)
Akordi • Mažora, minora trijskaņi, to apvērsumi no skaņas • T, S, D trijskaņi, to apvērsumi. • pm5₃, D₇ un tā apvērsumi (D6₅, D4₃, D₂), to atrisināšana tonalitātē. • Akordu burtu apzīmējumi. • Akordu figurācija.	• Apgūtajās tonalitātēs <i>rakstīt / spēlēt / dziedāt</i>: T, S, D trijskaņus ar apvērsumiem, kā arī pm5₃ un D₇ apvērsumus ar atrisinājumu. • Saklausīt minētos akordus atsevišķi ar atrisinājumu mažora, minora tonalitātē un secībās (4 - 5 akordi). • Veidot vienkāršu pavadījumu, izmantojot akordu burtu apzīmējumus, faktūrā ietvert harmonisko figurāciju.
Mūzikas valodas elementi • Paplašināt dinamikas, tempa un mūzikas rakstura apzīmējumu krājumu (skat. prasības 8.klasei). • Periods, tā tematiskā uzbūve (vienota, atkārtota). • Faktūra (akordu, melodija ar pavadījumu, polifona) • Dažu žanru raksturīgās faktūras un metroritma formulas (polka, valsis, maršs, šūplā dziesma u.c.).	• <i>Dziedot / spēlējot / analizējot</i> skaņdarbu, saskatīt un raksturot mūzikas valodas un nošu raksta elementus. • Analizējot periodu, raksturot perioda tematisko uzbūvi, noteikt frāžu struktūru. • Pavadījumos izmantot žanru raksturīgās faktūras.

KĀ LIETOT DIGITĀLO MĀCĪBU LĪDZEKLI?

Lai pilnībā varētu izmantot digitālo mācību līdzekli darbam klasē, nepieciešama interaktīvā tāfele vai dators un projektors, kā arī skandas skaņas atskaņošanai.

Veidojot materiālu, tiks ņemts vērā, ka skolās tehniskais nodrošinājums ir atšķirīgs. Tāpēc materiāls ir izmantojams, lietojot jebkuru pārlūkprogrammu, piemēram, Internet Explorer, Mozilla Firefox, Safari, Opera, Google Chrome.

Izmantojot digitālo mācību līdzekli uz interaktīvās tāfeles, nav nepieciešamības instalēt speciālu interaktīvās tāfeles programmatūru. Tiek nodrošināta iespēja izmantot jebkura interaktīvās tāfeles ražotāja produktu.

Struktūra un pārvietošanās

Lai sāktu darbu ar digitālo mācību līdzekli, pirmajā lapā jānoklikšķina uz pogas **Sākt**.

Inta Udodova

Solfedžo 6. klasei

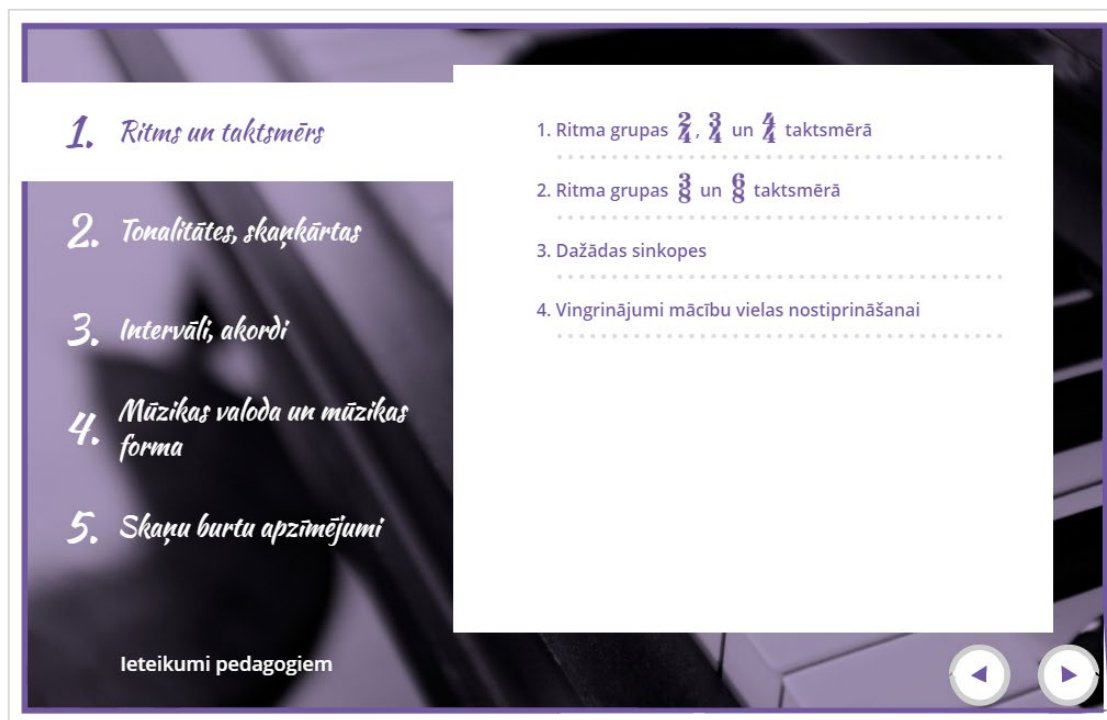
Sākt

Latvijas Nacionālais kultūras centrs

Mācību materiāls izveidots ar Latvijas Nacionālā kultūras centra finansiālu atbalstu.

IZSTRĀDĀTĀJS: DZC

Digitālā mācību līdzekļa vingrinājumi ir strukturēti pa **piecām** nodaļām un tām atbilstošām tēmām.

Lai atvērtu kādu nodaļu:

1. Jānoklikšķina uz tās nosaukuma.
2. Tiek atvērts tēmas sākuma ekrāns, kurā attēlots izvēlētās nodaļas nosaukums un var izvēlēties vēlamo aktivitāti: lasīt tēmas skaidrojumu vai vingrināties.

Ritma grupas $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā

Teorija:

- Taktsmērs
- Mainīgs taktsmērs
- Dažādas ritma grupas
- Ritma grupas

Vingrinājumi:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Saturs

Lai **nokļūtu satura rādītāja ekrānā**, jānoklikšķina uz pogas

Lai **pārvietotos** pa digitālo mācību līdzekli secīgi, t.i. atvērtu nākamās secīgās lapas ar teorijas ekrāniem un interaktīviem vingrinājumiem, var izmantot:

- navigācijas pogas loga apakšējā labajā malā   ;
- vai tastatūras bulttaustiņus **Pa labi** vai **Pa kreisi**;
- vai tastatūras bulttaustiņus **Page Up** vai **Page Down**.

Secīgi pārvietojoties pa digitālā mācību līdzekļa lapām, mainoties nodaļai, tiks attēlota jaunās nodaļas titullapa.

Pēc katras nodaļas sākuma ekrāna seko **tēmas titullapa**, ko atver, izmantojot ekrāna labajā apakšējā stūrī esošo pogu (uz priekšu).

Lai pārvietotos uz kādu konkrētu teorijas ekrānu jānoklikšķina uz skaidrojuma nosaukuma ekrāna kreisajā pusē. Savukārt, lai pārvietotos uz kādu vingrinājumu izvēlētās tēmas ietvaros, jānoklikšķina uz nots ikonas ar vingrinājuma kārtas numuru.

Ritma grupas $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā

Teorija:

- Taktsmērs
- Mainīgs taktsmērs
- Dažādas ritma grupas
- Ritma grupas

Vingrinājumi:

Saturs

Teorijas un vingrinājumu ekrānu augšējā daļā ir redzama apgūstamā nodaļa, izvēlētā tēma un tās satura elements, piemēram, teorija vai vingrinājuma numurs.

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā > 1. vingrinājums

Lasi un spēlē ritma rindas $\frac{3}{8}$ taktsmērā!

	1.	2.	3.	4.
A				
B				
C				
D				

Saturs

Lai pārvietotos uz tēmas sākumlapu, kur var izvēlēties citu vingrinājumu vai teorijas ekrānu, jānoklikšķina uz tēmas nosaukuma ekrāna augšā.

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas un taktsmērā > 1. vingrinājums

Interaktīvie objekti un darbības ar tiem

Atkarībā no vingrinājuma veida (spēle, diktāts utt.) ekrānos ir pieejamas šādas interaktīvas darbības:

- nošu ievilkšana līnijkopā;
- nošu pārvietošana līnijkopā;
- peles labās pogas klikšķis nots ilguma izvēlei;
- peles labās pogas klikšķis taktsmēra izvēlei;
- zīmulis nošu apgabala apvilksanai;
- otiņa objektu atzīmēšanai/iekrāsošanai;
- lodziņi teksta ierakstīšanai;
- atveramas izvēlnes;
- atzīmējamās izvēles rūtiņas;
- atverami PDF formāta dokumenti;
- atverami papildu informācijas lodziņi.

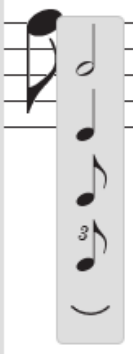
Dažviet ekrāna labajā augšējā stūrī redzamas īpašas ikonas:

Noklikšķinot uz ikonas ar jautājuma zīmi, tiek atvērts papildu lodziņš ar paskaidrojumu, kā **tehniski** veikt uzdevuma izpildi.

Lai **pievienotu** notis, ekrāna apakšā izvēlies atbilstošo, velc to un novieto līnijkopā.

Pievienotās notis var **brīvi pārvietot**, mainot to vietu līnijkopā, kā arī **izņemt** no līnijkopas.

Lai **mainītu ievietotās nots ilgumu**, noklikšķini uz tās ar peles labo taustiņu un atvērtajā izvēlnē izvēlies vajadzīgā ilguma noti.

Lai **saistītu notis ar līgu** noklikšķini uz pirmās nots ar peles labo taustiņu un atvērtajā izvēlnē izvēlies līgu.

Lai pildītu vingrinājumu atkārtoti, nospied tastatūras taustiņu **Esc** – visas veiktās darbības tiks dzēstas.

Noklikšķinot uz ikonas ar divām lapiņām, tiek atvērts papildu satura lodziņš, piemēram, ar dziesmas pārējo pantu vārdiem vai cita saturiski noderīga informācija.

1. Daudz baltu dieniņu, Laimiņa, dodi, Diženi, raženi dzīvojoti.
2. Daudz baltu dieniņu, Laimiņa, dodi, Diženi, raženi strādājoti.
3. Daudz baltu dieniņu, Laimiņa, dodi, Diženi, raženi mīlējoti.

Noklikšķinot uz ikonas ar nots ikonu, tiek atvērts papildu lodziņš ar nošu piemēru vai informāciju par mūzikas fragmentu.

F. Šūberts. Allegro moderato. Andante klavierēm četrrocīgi

Atvērtos papildu lodziņus iespējams aizvērt, atkārtoti noklikšķinot uz ikonas, vai arī noklikšķinot uz krustiņa.

SATURA IZKLĀSTS PA NODAĻĀM

1. tēma. RITMS UN METRS

Teorijas ekrāni

1.1. tēmas teorijas ekrānos tiek aktualizēti jau zināmie taktsmēri 2/4, 3/4 un 4/4, kā arī mainīgais taktsmērs, un iepriekš apgūtās ritma grupas šajos taktsmēros.

Audzēkņi iepazīstas ar divām jaunām ritma grupām ar līgu: un .

1.2. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi atkārto apgūtās ritma grupas 3/8 un 6/8 taktsmēros un iepazīst jaunu ritma grupu: .

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā > Teorija

MAINĪGS TAKTSMĒRS

Dažkārt taktsmērs skaņdarbā mainās. To sauc par **mainīgu taktsmēru**. Ir divi mainīga taktsmēra veidi – regulāri mainīgs un neregulāri mainīgs.

Regulāri mainīgam taktsmēram abus taktsmērus raksta skaņdarba sākumā, bet **neregulāri mainīgam** – attiecīgajā taktī.

Regulāri mainīga taktsmēra piemērs

Neregulāri mainīga taktsmēra piemērs

Jautri Latviešu tautasdziesma

Aiz u - pī - tes es uz - au - gu, Aiz u - pī - tes es uz - au - gu, pār u - pī - ti man' aiz - ved.
pār u - pī - ti man' aiz - ve - da.

 Saturs

1.3. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi padziļina izpratni par sinkopēm, iepazīst vairākus jaunus sinkopju veidus: ;

, kā arī starptakts sinkopi: .

1. Ritms un taktsmērs > Dažādas sinkopes > Teorija

 SINKOPES

Atkārto apgūtās un iepazīsti jaunas sinkopes!

Moderato R. Stjuarts

 Saturs

Vairākos teorijas ekrānos nošu piemēra ilustrācijai pievienots arī skaņu ieraksts. Dažos no tiem solista dziedājums nedaudz atšķiras no nošu piemērā redzamā, atšķiras arī dziesmas tonalitāte. Pedagoģs var paskaidrot, ka latviešu tautasdziesmām ir vairāki varianti, savukārt populārās mūzikas izpildītājs dažkārt pēc savas izjūtas mēdz mainīt dziesmas melodiju un ritmu.

Izvēlējos šos ierakstus, jo, manuprāt, tie netraucē izprast apgūstamo mācību vielu, bet dziedājums audzēkņiem noteikti atstās lielāku emocionālu iespaidu nekā instrumentāla melodija. Pedagoģs var rosināt audzēkņus saklausīt un pastāstīt, kurās taktīs solista dziedājums atšķiras no nošu pierakstā redzamās melodijas.

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Ar vingrinājumu palīdzību tiek veidotas audzēkņu prasmes un iemaņas darboties ar dažādiem taktsmēriem, nošu ilgumiem un ritma grupām: sagrupēt notis dažādos taktsmēros, aizpildīt taktis, meklēt un labot kļūdas ritma pierakstā u.c.

Lasi un spēlē ritma rindas!

(1.1.-1. vingr.; 1.2.-1. vingr.; 1.3.-1. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā > 1. vingrinājums

Lasi un spēlē ritma rindas $\frac{4}{4}$ taktsmērā!

	1.	2.	3.	4.
A				
B				
C				
D				

 Saturs

Audzēkņiem jau pazīstamajās ritma tabulās ietvertas jaunas ritma grupas.

Ritma rindas iespējams izpildīt grupā un individuāli dažādos veidos:

- reizē ar ritma ierakstu skaļrunītī;
- izpildīt ritmu kopā ar pulsa skaļrunītī;
- kanonā ar ritma ierakstu skaļrunītī.

Skandē latviešu tautas mīklas!

(1.4.-3. vingr.; 1.4.-4. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 3. vingrinājums

Skandējiet latviešu tautas mīklas $\frac{4}{4}$ taktsmērā!

Skandējiet katru rindu atsevišķi vienbalsīgi un kanonā!

 $\frac{4}{4}$ Pa die - nu bāž ka - ba - tā, pa nak - ti ņem ī - dzi gul - tā.

 $\frac{4}{4}$ Di-vi skrien, di-vi ķer, cits ci - tu ne-no-ķer. Di-vi skrien, di-vi ķer, cits ci - tu ne-no-ķer.

 $\frac{4}{4}$ Vīrs sēž___ uz zir - ga, kā - jas aiz au - sīm. Vīrs sēž___ uz zir - ga, kā - jas aiz au - sīm.

 $\frac{4}{4}$ Kas___pa die - nu va - zā - jās, tas___pa nak - ti pa - kā - rās. Kas___pa die - nu va - zā - jās, tas___pa nak - ti pa - kā - rās.

 Saturs Atbildes:

Abos vingrinājumos apkopotas šajā mācību līdzeklī dažādās 1.nodaļas tēmās izmantotās latviešu tautas mīklas $\frac{4}{4}$ taktsmērā (1.4.-3. vingrinājums)

un 6/8 taktsmērā (1.4.-4. vingrinājums). Piedāvāts tās ritmizēt dažādos veidos: kanonā, kvodlibetā, vai arī veidojot rondo formu. Mīklas iespējams ritmizēt arī iepriekš aprakstītajos veidos.

Saliec taktssvītras!

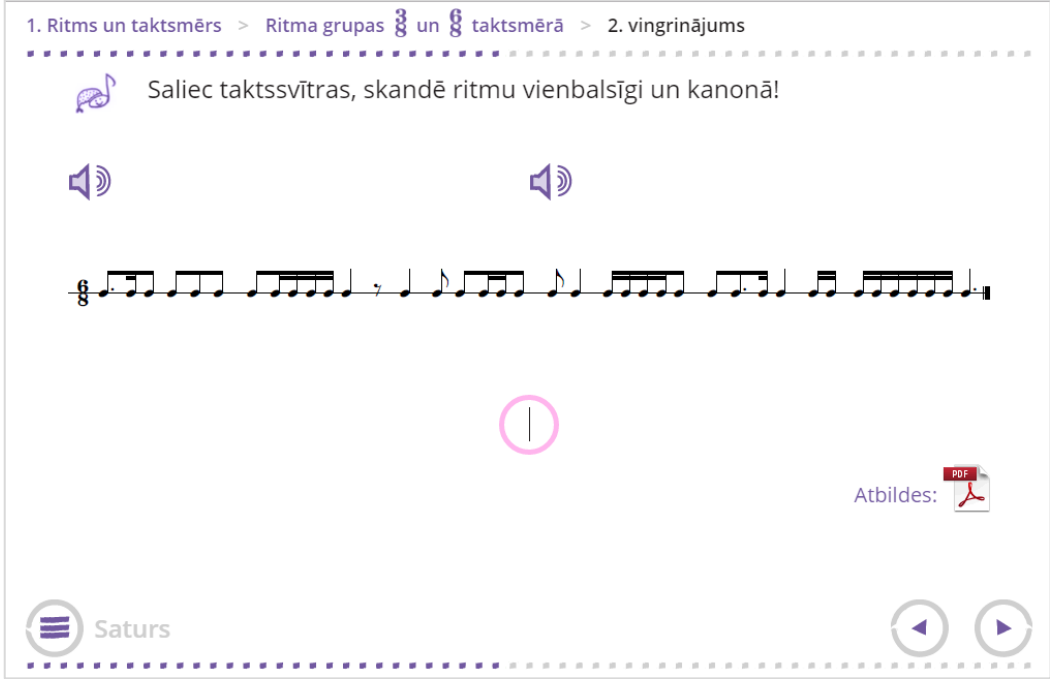
(1.1.-2.; 1.2.-2. vingr.; 1.3.-3. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{6}{8}$ taktsmērā > 2. vingrinājums

Saliec taktssvītras, skandē ritmu vienbalsīgi un kanonā!

Atbildes:

Saturs

Audzēkņi vingrinās sagrupēt notis dažādos taktsmēros. Vingrinājumos ietvertas dažāda ilguma notis un pauzes, kā arī apgūtās ritma grupas. Ekrānā redzama ritma rinda, norādīts taktsmērs, kā arī divi skaļrunīši. Vienā no tiem ierakstīts ritma piemērs, otrā – pulss. Pēc vingrinājuma izpildes to ieteicams ritmizēt pa vienam vai grupā, vienbalsīgi vai kanonā.

Aizpildi taktis, ievieto atbilstošās pauzes!

(1.3.-4. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Dažādas sinkopes > 4. vingrinājums

Aizpildi taktis: ievieto atbilstošās pauzes!

Saturs

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Šajā vingrinājumā audzēknim jāprot pielietot dažāda veida pauzes. Ekrānā redzama taktis sadalīta ritma rinda ar dažāda ilguma notīm un ritma grupām, starp kurām ir oranži punktiņi paužu ievietošanai. Ekrāna lejasdaļā dotās pauzes jāsavieto atbilstošajās vietās tā, lai izveidotos pilna takts.

Izvēlies pareizo atbildi – atbilstošu taktsmēru!

(1.4.-2. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 2. vingrinājums

Izvēlies atbilstošo taktsmēru!

-
-
-
-
-
-
-
-

2/4
3/4
4/4
3/8
6/8

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Ekrānā redzamas dažādas taktis, kurās audzēknim jānosaka taktsmērs. Tiek piedāvāti vairāki atbilžu varianti, no kuriem jāatrod pareizais.

Nosaki taktsmēru!**(1.3.-2. vingrinājums)**

1. Ritms un taktsmērs > Dažādas sinkopes > 2. vingrinājums

Nosaki taktsmēru un skandē latviešu tautas mīklas vienbalsīgi un kanonā!

 Vīrs sēž — uz zir-ga, kā - jas aiz au-sīm. Atminējums:

 Di-vi skrien, di-vi ķer, cits ci - tu ne-no-ķer. Atminējums:

 Pa nak-ti stāv, mu-ti ie-plē-tis, pa die-nu kau - lus nes. Atminējums:

Atbildes:

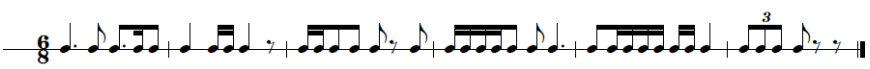
 Saturs $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{3}{8}$

Vingrinājumā tiek piedāvātas latviešu tautas mīklas, tikai šoreiz ritms jau ir dots, bet audzēkņiem jānosaka taktsmērs. Pēc uzdevuma izpildes ieteicams ritmizēt piemēru gan ar tekstu, gan ar ritma zīlēm..

Atrodi kļūdas ritma pierakstā!**(1.1.-5. vingr.; 1.2.-5. vingr.; 1.3.-5. vingr.)**

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{6}{8}$ taktsmērā > 5. vingrinājums

 Atrodi un apvelc trīs taktis, kurās ir kļūda ritma pierakstā!

Atbildes:

 Saturs

Ekrānā redzama ritma rinda, kurā ir kļūdas trijās taktīs. Audzēkņiem jāatrod un ar zīmuli jāapvelk kļūdainās taktis.

Pedagogs var arī rosināt audzēkņus izlabot kļūdainās taktis, vēršot uzmanību uz to, ka risinājumi var būt dažādi. Vingrinājums attīsta vērīgumu, kā arī parāda, vai audzēkņi ir apguvuši un prot darboties ar ritma grupām norādītajos taktsmēros.

Jautājumu karuselis. Izvēlies pareizo atbildi

(1.4.-1. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 1. vingrinājums

 Jautājumu karuselis. Izvēlies pareizo atbildi!

1. Kas ir ritms?

< >

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

 Saturs

Vingrinājums ietver 11 dažādus jautājumus par tēmu „Ritms un taktsmēri”. Uz katru jautājumu dotas trīs atbildes, no kurām audzēkņiem jāizvēlas pareizā atbilde. Audzēkņi pārlicinās, vai zina un izprot ar metroritmu saistītos jēdzienus.

Izvēlies atbilstošu taktsmēru

(1.4.-6. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 6. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Izvēlies atbilstošo taktsmēru!

Sākt

 Saturs

Šī ir jauna spēle, kurā audzēkņi var vingrināties veikli noteikt taktsmēru pēc vienas vai divām uzrakstītajām taktīm. Vingrinājumā ietverti visi apgūtie taktsmēri un daudzveidīgas ritma grupas.

Ekrānā redzama tukša līnija, bet ekrāna apakšējā daļā – pieci dažādi taktsmēri. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, uz līnijas parādās viena vai divas pilnas taktis. Audzēkņiem veikli jānosaka taktsmērs.

Spēle attīsta audzēkņu uzmanību, domāšanu, reakcijas ātrumu un koncentrēšanās spējas. Vingrinājumu iespējams veikt gan individuāli, gan grupā (audzēkņi iesaistās viens aiz otra), klasē un arī mājās.

Atrodi atbilstošā ilguma noti!

(1.4.-7. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 7. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atrodi pareizā ilguma noti, lai veidotos pilna takts!

$\frac{2}{4}$

Sākt

 Saturs

Vingrinājums – spēle, kas interesantā un aizraujošā veidā vingrina taktu aizpildījumu dažādos taktsmēros (2/4, 3/4, 4/4, 3/8 un 6/8). Audzēkņiem jau pazīstamā spēle papildināta ar jaunām ritma grupām.

Ekrānā centrā redzams taktsmērs un tukša līnija, bet ekrāna apakšējā daļā – pieci nošu simboli (pusnots, pusnots ar punktu, ceturtdaļnots, ceturtdaļnots ar punktu un astotdaļnots). Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, uz līnijas līdzās taktsmēram parādās dažāda ilguma notis un pauzes, kas tomēr neveido pilnu takti. Audzēknim veikli jāsaskata, kurš no ekrāna apakšējā daļā redzamajiem nošu ilgumiem jāpievieno, lai izveidotos pilna takts. Nākamajā piemērā taktsmērs mainās.

Spēle attīsta audzēkņu uzmanību, domāšanu, reakcijas ātrumu un koncentrēšanās spējas. Vingrinājumu iespējams veikt gan individuāli, gan grupā (audzēkņi iesaistās viens aiz otra), klasē un arī mājās.

Atrisini „ritma vienādojumus”

(1.4.-8. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 8. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atrisini ritma „vienādojumus”!

Sākt

 Saturs

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 8. vingrinājums

Laiks: 0:58 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atrisini ritma „vienādojumus”!

$$\text{Whole note} - \text{Dotted half note} + \text{Half note} =$$

Sākt **Rādīt atbildi**

 Saturs

Audzēkņiem jau pazīstamā spēle papildināta ar jaunām ritma grupām. Ekrānā redzami četri nošu simboli: ceturtdaļnots, pusnots, pusnots ar punktu un vesela nots. Pēc pogas „**Sākt**” nospiešanas ekrānā parādās „ritma vienādojums” ar divām matemātiskām darbībām. Veicot norādītās darbības,

audzēknim jāatrod „ritma vienādojuma” pareizā atbilde – atbilstoša ilguma nots.

Vingrinājums domāts uzmanības, domāšanas un reakcijas ātruma attīstīšanai. Darbojoties ar nošu ilgumiem un ritma grupām, audzēkņi labāk izpratīs ritma un metra (taktsdaļu) savstarpējo sasaisti, kā arī iemācīsies pielietot to diktātos un radošajos sacerējumos.

Veicot šo vingrinājumu, pedagogs var vērst audzēkņu uzmanību uz to, ka mūzikai ir daudz kopīga ar matemātiku, kā arī rosināt audzēkņus padomāt un nosaukt piemērus, kas vēl liecina par mūzikas saistību ar matemātiku.

Klausīšanās, ritma uztvere ar dzirdi

1. nodaļā ietverti vingrinājumi taktsmēra un ritma uztverei ar dzirdi (noteikt taktsmēru mūzikas piemēros, atpazīt uzrakstītās ritma frāzes), kā arī dažāda veida ritma diktāti: saklausīt un izlabot ritmu dotajā melodijā, saklausīt un veidot ritmu ekrānā vai pierakstīt ritmu nošu burtnīcā.

Ieraksti lodziņos katram ritma piemēram atbilstošo skaļruņa numuru!

(1.1.-7. vingr.; 1.2.-7. vingr.; 1.3.-6. vingr.)

Audzēkņiem jau pazīstamā veidā vingrinājumos ietvertas jaunas ritma grupas. Vingrinājumi paredzēti uzmanības un reakcijas ātruma treniņam, pēc dzirdes atpazīstot ekrānā redzamās ritma frāzes. Ritma frāzes ir ierakstītas dažādu sitaminstrumentu atskaņojumā. Pedagogs var rosināt audzēkņus arī atpazīt sitaminstrumentus.

Šos uzdevumus iespējams dažādi variēt, kā arī izmantot radošas ievirzes vingrinājumiem, piemēram:

- datora vietā kāds no audzēkņiem izpilda vienu no ekrānā redzamajām ritma frāzēm, pārējie uzmin;
- kāds no audzēkņiem izpilda frāzi, pārējie atkārto šo pašu frāzi;
- viens audzēknis izpilda frāzi, otrs atbild ar citu frāzi, veidojot teikumu;
- frāzes var izmantot arī melodiskām improvizācijām ar balsi u.c.

1. nodaļā ietverti dažādi ritma diktātu veidi:

1. Sakārtot vai izlabot ritmu dotajā melodijā.
2. Izveidot ritma pierakstu ekrānā.
3. Pierakstīt ritmu nošu burtnīcā.

Klausoties melodiju, veido ritma pierakstu!

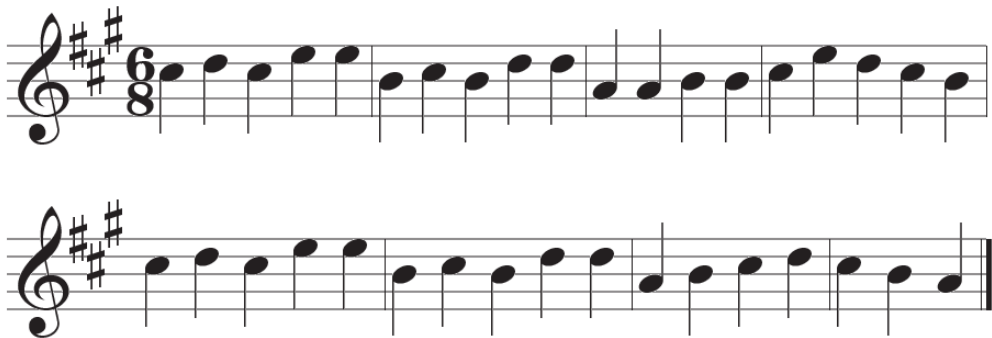
(1.1.-8. vingr.; 1.2.-8. vingr.; 1.3.-7. vingr.; 1.3.- 8. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{6}{8}$ taktsmērā > 8. vingrinājums

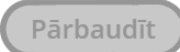
 Klausoties skaņdarba fragmentu, veido melodijas ritma pierakstu!

Andante grazioso V. A. Mocarts

Atbildes:

 Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

Ekrānā redzams pilna apjoma melodijas nošu teksts, tikai bez ritma, kā arī viens vai divi skaļruņi un objekti ievietošanai (dažāda ilguma notis un pauzes). Audzēkņiem dots uzdevums: klausoties melodiju, izveidot pareizu ritmu.

Vingrinājumos ietverti dažādi taktsmēri, konkrētajai tēmai atbilstošas ritma grupas un pauzes. Pēc vingrinājuma pabeigšanas melodiju ieteicams nodziedāt ar nošu nosaukumiem. Vairākos vingrinājumos izmantoti audzēkņiem pazīstamu autoru (V. A. Mocarts, L. Bēthovens) skaņdarbi. Iespēju robežās pievienoti arī skaņu ierakstu fragmenti.

Klausies un veido ritma pierakstu ekrānā

(1.1.-9. v. ingr.; 1.2.-9. v. ingr.; 1.3.-9. v. ingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā > 9. vingrinājums

Klausies skaņdarba fragmentu un pieraksti melodijas ritmu!

The interface shows two musical staves. The first staff has a time signature of $\frac{3}{4}$. Below the staves is a sequence of musical notes: a quarter note, an eighth note followed by a sixteenth note, a dotted quarter note, a half note, a quarter note followed by an eighth note, a triplet of eighth notes, a dotted quarter note followed by an eighth note, and finally a double bar line.

Vingrinājumā dots taktsmērs, taktis sadalīta līnija, kā arī atsevišķi ritma objekti (dažāda ilguma notis un pauzes), kuri būs nepieciešami konkrētā ritma izveidei. Dažos gadījumos ekrānā redzamo objektu piedāvājums ir plašāks, nekā būs nepieciešams vingrinājuma izpildei, lai rosinātu audzēkni domāt un nepildīt vingrinājumu mehāniski.

Skaļrunītī ieskaņoto melodiju audzēknis var klausīties tik daudz reižu, cik nepieciešams, visu kopā, vai pa daļām. Ja audzēknis vingrinājumu veic mājās, tad pedagogam jādod ievirze, kā pareizāk vingrinājumu izpildīt.

Vairākos vingrinājumos izmantoti audzēkņiem pazīstamu autoru (J. Haidns, F. Šūberts) skaņdarbi. Iespēju robežās pievienoti arī skaņu ierakstu fragmenti..

Klausies un veido ritma pierakstu savā nošu burtnīcā!

(1.1.-10. vingr.; 1.2.-10. vingr.; 1.3.-10. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā > 10. vingrinājums

 Klausies melodijas un pieraksti ritmu savā nošu burtnīcā!

1. 2. 3. 4. 5.

6. 7. 8. 9. 10.

Atbildes:

 Saturs

Vingrinājumi (ritma diktāti) paredzēti audzēkņu patstāvīgam darbam mājās. Diktātos ietverti katrā tēmā apgūstamie taktsmēri un ritma grupas, kā arī uztakts. Taktsmērs audzēkņiem jānosaka pašiem. Skaļrunītī ieskaņoto melodiju audzēknis var klausīties tik daudz reižu, cik nepieciešams, visu kopā, vai pa daļām. Pedagogam ieteicams dot ievirzi, kā pareizi sagatavoties diktāta pierakstam nošu burtnīcā (uzrakstīt taktsmēru, savilkt taktssvītras utt.).

Kaut arī melodijas paredzētas ritma pierakstam, taču pedagogs var rosināt audzēkņus pierakstīt ne tikai ritmu, bet arī melodiju, t.i., pierakstīt tos kā nošu diktātus. Tādā gadījumā audzēknim pašam ar mūzikas instrumenta palīdzību jānosaka tonalitāte (piemēros izmantotas tikai mācību stundās apgūtās tonalitātes). Tā kā daudzas melodijas nesākas ar tonikas skaņu, vispirms ieteicams noklausīties melodiju, saklausīt tonikas trijskani un sameklēt to uz klavierēm.

Pedagogs var rosināt audzēkņus diktāta melodijās noteikt arī savu tempa apzīmējumu un pēc tam salīdzināt to ar autora doto. Piemēros tempa apzīmējumi doti gan itāliešu, gan latviešu valodā. Lielākoties izmantoti audzēkņiem zināmi, šajā mācību līdzeklī paskaidrotie tempa un izpildījuma rakstura apzīmējumi, tomēr dažos gadījumos tā nav, un tas prasīs pašiem sameklēt un noskaidrot svešvārda nozīmi..

Klausies mūzikas piemērus un nosaki taktsmēru!

(1.4.-5. vingrinājums)

1. Ritms un taktsmērs > Vingrinājumi mācību vielas nostiprināšanai > 5. vingrinājums

Klausoties nosaki taktsmēru!

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Saturs

Vingrinājumā piedāvāti astoņi piemēri taktsmēra noteikšanai. Ievietotie mūzikas fragmenti ir apzināti izvēlēti no mūzikas literatūras stundās klausītajiem V. A. Mocarta, L. Bēthovena, F. Šūberta, Dž. Verdi u.c. autoru skaņdarbiem. Kaut arī izvēlētie piemēri ir raksturīgi attiecīgajam taktsmēram, skolotājam tomēr jāapzinās, ka pēc dzirdes ne vienmēr var atšķirt 3/8 un 3/4 taktsmēru, kā arī 2/4 un 4/4 taktsmēru. Atkārtoti pildot šo vingrinājumu, atbilžu variantus var arī nerādīt, bet ļaut, lai taktsmēru audzēkņi nosaka paši.

Bez taktsmēra noteikšanas pedagogs šajā vingrinājumā var rosināt audzēkņus arī:

- iejusties diriģenta lomā un „diriģēt” skanošo mūziku, tādējādi apgūstot (atkārtojot) taktēšanas shēmas;
- saklausīt un noteikt tempa un dinamikas izmaiņas skaņdarbā (*ritenuto*, *accelerando*, *crescendo*, *diminuendo*), atkārtot šo svešvārdu nozīmi;
- atpazīt zināmo skaņdarbu nosaukumus un to autorus;
- mūzikas fragmentus var izmantot arī kā radošas iztēles vingrinājumus, ļaujot audzēkņiem kustībās atklāt mūzikas raksturu.

Radošie un radošās izziņas vingrinājumi

1. nodaļā vingrinājumi audzēkņu vecumposmam atbilstošas radošās darbības un radošās izziņas darbības attīstīšanai, piemēram, sacerēt savu ritma rindu, izmantojot norādītās ritma grupas vai taktsmēru, izveidot un skandēt ritmu dažādos taktsmēros atbilstoši tekstam, kā arī sacerēt melodiju, izmantojot norādītos ritma elementus.

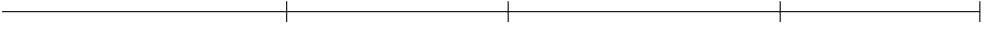
Aizpildi taktis atbilstoši tekstam!

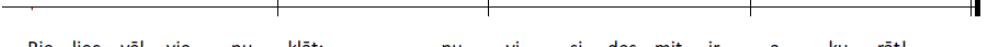
(1.1.- 3. vingr; 1.2. – 3. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{6}{8}$ taktsmērā > 3. vingrinājums

 Aizpildi taktis atbilstoši tekstam un mainīgajam taktsmēram! Skandē dzejoli!

$\frac{6}{8}$
Viens, di - vi, trīs, tie ci - ti būs dīz. Čet-ri, pie - ci, se - šī - tie mums ar nav sve - šī.

Sep - ti - ņi, as - to - ņi, de - vi - ņi - ā - re - ce nu - te vi - ņi!

Pie - liec vēl vie - nu klāt: nu vi - si des - mit ir a - ku - rāt!
(Rainis)

Atbildes:

 Saturs

Šos vingrinājumus uzskatu par vecumposmam atbilstošiem radošās izziņas vingrinājumiem, kuros audzēkņiem ir nevis mehāniski jāaizpilda taktis norādītajā taktsmērā, bet gan jāizvēlas tekstam atbilstoši nošu ilgumi vai ritma grupas.

Ekrānā redzamas taktis sadalītas ritma rindas ar dzejas tekstu, dots taktsmērs un ritms dažās taktīs, kā arī objekti, kas būs nepieciešami darba izpildei.

Pirms vingrinājuma uzsākšanas ieteicams paskandēt tekstu ar pulsu vai taktēšanu norādītajos taktsmēros, nedaudz akcentējot pirmo taktsdaļu. Vajadzētu pievērst audzēkņu uzmanību tam, ka arī runājot mēs visas zilbes neizrunājam vienādi: dažas akcentējam vairāk, bet citas – mazāk. Lai tekstu varētu ritmizēt ar loģiskiem akcentiem, ir jāpadomā, kā to pareizi sadalīt taktīs, kā arī jāizvēlas atbilstošas ritma grupas. Pedagoģs var apzināti

izrunāt tekstu ar nepareiziem akcentiem, tādējādi vēršot audzēkņu uzmanību uz to, kas notiek, ja izvēlamies nepareizu ritmu.

Ne visi audzēkņi uzreiz saprot, kā tikt galā ar šo uzdevumu, un bieži vien saliek ritmu, nesaistot to ar tekstu. Lai pareizi izpildītu vingrinājumu, aicinu audzēkņus lasīt vārdus pa zīlēm, katrā taktī ievietojot tik daudz nošu galviņu, cik tajā ir zīlju, bet pēc tam izdomāt taktismēram atbilstošu ritmu. Šīs prasmes audzēkņiem noderēs, sacerot dziesmas, kur arī jāvadās pēc dziesmas teksta.

Saceri otru ritma rindu!

(1.1.-4. vingar; 1.2.-4. vingar.)

[illegible]

Ekrānā dota ritma rinda, kurā ietvertas tēmai atbilstošas ritma grupas. No ekrāna lejasdaļā dotajām ritma grupām audzēknim jāizveido otra ritma rinda.

Kaut arī audzēknis var brīvi veidot taktis, tomēr šoreiz jācenšas ritmu veidot tā, lai abas ritma rindas būtu iespējams izpildīt divbalsīgi. Kamēr audzēkņiem vēl nav atbilstošās pieredzes, ieteicams pirms uzdevuma sākšanas kopīgi vienoties, kurā no taktīm labāk iederētos jaunā ritma grupa.

Vingrinājumu pēc uzrakstīšanas iespējams izpildīt vairākos veidos:

- divbalsīgi pāri (katrs audzēknis atskaņo vienu ritma rindu);
- divbalsīgi grupās (katra grupa atskano vienu ritma rindu);

- divbalsīgi ar datoru (skaļrunītī ieskaņota uzrakstītā ritma rinda, audzēkņi atskaņo izveidoto ritma rindu);
- vienlaicīgi izpildot abas ritma rindas: vienu ritma rindu ar labo roku, otru rindu – ar kreiso roku.

Lai izpildījums būtu precīzs, ieteicams izmantot otrā skaļrunītī ieskaņoto pulsu.

Turpini iesākto melodiju!

(1.1.-6. vingr.; 1.2.-6. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ un $\frac{4}{4}$ taktsmērā > 6. vingrinājums

Turpini iesākto melodiju: uzraksti otro teikumu!

Lento M. Zariņš

1.1.-6. vingrinājumā audzēkņiem dots uzdevums uzrakstīt melodijas otro teikumu, ietverot tajā jauno ritma grupu: .

1.2.-6. vingrinājumā audzēknis turpina doto frāzi 6/8 taktsmērā, veidojot perioda formu. Ekrāna lejasdaļā piedāvātas dažāda ilguma notis, kas būs nepieciešamas uzdevuma izpildei. Pedagogs var rosināt audzēkņus izdomāt vairākus melodijas variantus un labāko no tiem pierakstīt burtņīcā.

Vingrinājuma mērķis ir mācīties pielietot jaunapgūtās ritma grupas radošos sacerējumos. Pedagogs var dot arī konkrētu uzdevumu, izveidot periodu pēc dotās shēmas, vai arī noteikt uzrakstītā perioda struktūras formulu.

2. tēma. TONALITĀTES, SKAŅKĀRTAS

Teorijas ekrāni

2.1. tēmas teorijas ekrānos tiek atkārtotas mažora un minora tonalitātes līdz 4 atslēgas zīmēm, minora veidi, aktualizēti jēdzieni skaņkārtā, *tonalitāte*, *tonika*, *noturīgās* un *nenoturīgās* pakāpes, kā arī jēdzieni *paralēlās* tonalitātes un *vienvārda* tonalitātes. Audzēkņi atkārto tonalitāšu izvietojuma shēmu – kvintu apli.

Nākamajās šīs nodaļas tēmās audzēkņi iepazīstas ar *harmonisko mažoru* (2.2. tēma), kā arī apgūst tonalitātes ar piecām atslēgas zīmēm:

- **Si mažoru** (2.3. tēma);
- **sol# minoru** (2.4. tēma);
- **Reb mažoru** (2.5. tēma);
- **sib minoru** (2.6. tēma).

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Si mažors > Teorija

DABISKAIS SI MAŽORS

Si mažoram pie nošu atslēgas ir **fa#**, **do#**, **sol#**, **re#** un **la#**.

Si mažora paralēlā tonalitāte ir **sol# minors**, bet vienvārda tonalitāte – **si minors**.

Nenoturīgo pakāpju atrisinājumi Si mažorā: II → I, IV → III, VI → V, VII → I'.

 Tonikas trijskanis

I II III IV V VI VII I' I III V I'

 Saturs

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Audzēkņi darbojas apgūtajās mažora un minora tonalitātēs: vingrinās atpazīt vai ievietot pakāpes, pielietot dažādus mažora un minora veidus, kā arī pārlicinās, vai pareizi izprot dažādus ar šo tēmu saistītos mūzikas terminus un jēdzienus.

Jautājumu karuselis!

(2.1.-1. vingrinājums)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Tonalitātes līdz četrām atslēgas zīmēm > 1. vingrinājums

 Jautājumu karuselis. Izvēlies pareizo atbildi!

1. Skaņkārtā ir:

< >

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

 Saturs

Šajā vingrinājumā audzēkņi nostiprina teorijas zināšanas un pārlicinās, vai zina un pareizi izprot dažādus ar tēmu „Skaņkārtas un tonalitātes” saistītos mūzikas terminus un jēdzienus, kā arī prot noteikt tonalitāti un minora veidus konkrētos mūzikas piemēros. No trim piedāvātajiem atbilžu variantiem audzēkņim jāizvēlas pareizā atbilde.

Vingrinājums ir piemērots gan kopīgam darbam klasē, gan audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās. Atkārtoti pildot vingrinājumu, pedagogs var rosināt neskatīties atbilžu variantus, bet izdomāt atbildi patstāvīgi.

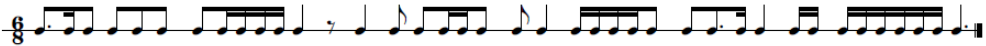
Atpazīsti mažora un minora tonalitātes pēc to atslēgas zīmēm!

(2.2.-2. vingr.; 2.3.-2. vingr.)

1. Ritms un taktsmērs > Ritma grupas un taktsmērā > 2. vingrinājums

 Saliec taktssvītras, skandē ritmu vienbalsīgi un kanonā!

Atbildes:

 Saturs

Vingrinājumi – spēles, kas palīdzēs audzēkņiem iegaumēt mažora un minora tonalitāšu zīmes. Pēc pogas „**Sākt**” nospiešanas, ekrānā parādās līnijkopa ar nošu atslēgu un alterācijas zīmēm. Audzēkņi izvēlas atbilstošo no ekrāna lejas daļā redzamajām mažora vai minora tonalitātēm.

Lai audzēkņi labāk orientētos tonalitāšu rindā, pirms vingrinājuma izpildes vajadzētu iepazīties ar tonalitāšu izvietojuma secību. Abas tonalitāšu rindas sākas ar Do (do), tonalitāšu izvietojums tajās ir skaņurindas taustiņu secībā (piemēram, Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si, Do; vai do, do#, re, re#, mi, mi#, fa, fa# utt.).

Ievieto trūkstošās notis atbilstoši pakāpju apzīmējumiem!

(2.3.-1. vingr.; 2.4.-1. vingr.; 2.5.-1. vingr.; 2.6.-1. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Si mažors > 1. vingrinājums

Ievieto trūkstošās notis atbilstoši dotajiem pakāpju apzīmējumiem!

Jautri

Latviešu tautasdziesma

1. Tau- tie - ša - mi ap - so - lī - ju rai - bus cim-dus va - ka - rā,

Tau- tie - ša - mi ap - so - lī - ju rai - bus cim-dus va - ka - rā.

Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

Ekrānā redzama daļēji uzrakstīta dziesmas melodija, bet ekrāna lejasdaļā – viena vai divas dažāda ilguma notis. Tukšajās vietās melodijā norādītas pakāpes, atbilstoši kurām līnijkopā jāievieto notis. Ievietojot trūkstošās notis pareizajā vietā, izveidojas dziesma.

Audzēkņi vingrinās atrast ciparam atbilstošo pakāpi norādītajā tonalitātē. Lai nesarežģītu uzdevumu, visās šāda veida vingrinājumu melodijās ritms ir ļoti vienkāršs (ceturtdaļnotis vai astotdaļnotis). Dziesmas melodiju iespējams arī noklausīties, ieteicams to nodziedāt ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem.

Atpazīsti pakāpes!

(2.3.-2. vingr.; 2.4.-2. vingr.; 2.5.-2. vingr.; 2.6.-2. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Si mažors > 2. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atpazīsti Si mažora pakāpes!

VII, I, II III IV V VI VII' I' II' III'

Sākt

 Saturs

Vingrinājums – spēle. Ekrānā redzama līnijkopa ar attiecīgās tonalitātes atslēgas zīmēm un pakāpju rindu ekrāna lejas daļā. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, līnijkopā parādās notis. Audzēknim jāprot atrast dotajai notij atbilstošo pakāpes apzīmējumu ar romiešu cipariem. Pedagogam ieteicams vērst audzēkņu uzmanību uz noturīgo un nenoturīgo pakāpju atšķirīgo apzīmējumu līnijkopā. Lai atvieglotu uzdevumu, arī pakāpju rindā iezīmētas skaņkārtas noturīgās pakāpes.

Vingrinājumi attīsta reakcijas ātrumu, kā arī prasmi atrast dotajai skaņai nepieciešamo pakāpes apzīmējumu. Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās.

Apģūsti dažādas skaņķārtu veidus!

(2.2.-3. vingr.; 2.2.-4. vingr.; 2.2.-7. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņķārtas > Dažādas skaņķārtas un skaņķārtu veidi > 7. vingrinājums

Atrodi mūzikas piemēros harmoniskā maģora vai harmoniskā minora raksturīgās iezīmes un nosaki tonalitāti!

1.

3.

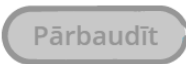

2.

4.

 Saturs

Šajos vingrinājumos audzēkņi darbojas ar dažādām skaņķārtām: mācās saskatīt un noteikt melodijā trihordu, tetrahordu un pentatoniku (2.2.-3. vingrinājums), izveidot četrus dažādus tetrahordus no vienas skaņas (2.2.-4. vingrinājums), kā arī atrast harmoniskā maģora vai harmoniskā minora raksturīgās iezīmes (2.2.-7. vingrinājums). Vingrinājumus ieteicams veikt pedagoga vadībā.

Klausīšanās, analīze ar dzirdi

Šajā sadaļā ietvertie vingrinājumi sekmē audzēkņu iekšējās dzirdes un melodiskās dzirdes attīstību, kā arī vingrina muzikālo atmiņu. Ar vingrinājumu „Saklausī pakāpes!” palīdzību notiek darbs pie pakāpju izjūtas attīstīšanas. Citos šīs nodaļas vingrinājumos tiek piedāvāti dažādas grūtību pakāpes mūzikas diktāti. Vienā no vingrinājumiem atrodama klaviatūra melodiju meklēšanai pēc dzirdes.

Klausies un pakāpju rindā ieraksti trūkstošās pakāpes!

(2.3.-3. vingr.; 2.4.-3.vingr.; 2.5.-3. vingr.; 2.6.-3. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Sol# minors > 3. vingrinājums

 Klausies un pakāpju rindā ieraksti trūkstošās pakāpes!

ieskaņa

I - - V, - - III - V' - - III - II - I - IV - - - I

 Saturs

Ekrānā redzama pakāpju rinda, kurā ir aizsegtas 5 vai 6 pakāpes. Klausoties pakāpju rindu, audzēknim jāpagūst tukšajos lodziņos ierakstīt atbilstošo pakāpes apzīmējumu. Tā kā izmantotā skaņu rinda pārsniedz vienu oktāvu, pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība uz to, ka atsevišķas pakāpes (tas atkarīgs no konkrētās tonalitātes) pakāpju rindā var būt divas. Vingrinājuma izpildes gaitā tukšajā lodziņā jāieraksta tikai pakāpes cipara apzīmējums, taču, nospiežot pogu „Atbildes”, ar komatiņu tiek norādīta atsevišķu pakāpju atrašanās vieta (piemēram, V' vai V,).

Pakāpju rindu ieteicams klausīties ne vairāk kā divas reizes. Vingrinājums attīsta pakāpju izjūtu un iekšējo dzirdi. Pēc vingrinājuma izpildes ieteicams to nodziedāt ar pakāpju un ar nošu nosaukumiem.

Saklausī pakāpes!

(2.1.-4., -5., -6., -7. vingr.; 2.3.-4. vingr.; 2.4.-4. vingr.; 2.5.-4. vingr.; 2.6.-4. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Sib minors > 4. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Saklausī sib minora pakāpes!

Ieskaņa

VII, I, II, III, IV, V, VI, VII', I', II', III'

Sākt

 Saturs

Vingrinājums – spēle. Ekrānā redzama pakāpju rinda, divi skaļruņi un poga „Sākt”. Pakāpju rindā pakāpes dotas pēc kārtas, bet tās apjoms atkarīgs no konkrētās tonalitātes. Lai atvieglotu uzdevumu, pakāpju rindā iezīmētas skaņkārtas noturīgās pakāpes.

Vingrinājumi veidoti spēles veidā: nospiežot pogu „Sākt”, atskan skaņa (pakāpe), kas veikli jāatrod pakāpju ciparu rindā. Pirms vingrinājuma uzsākšanas ieteicams ieskaņoties attiecīgajā tonalitātē (mazajā skaļrunītī ir ieskaņošanās motīvs – trijskanis). Pakāpju rinda vienmēr sākas ar kādu no noturīgajām pakāpēm, taču pakāpju secība, atkārtoti pildot uzdevumu, mainās.

Vingrinājumi sekmē iekšējās dzirdes attīstību un pakāpju izjūtu, kā arī attīsta uzmanību un reakcijas ātrumu. Izpildot šo vingrinājumu, audzēkņiem ir iespēja arī sacensties vienam ar otru, kurš iegūs labāku rezultātu – saklausīs vairāk pakāpju norunātajā laika sprīdī. Līdz ar to vingrinājums ne vien attīsta uzmanību un iekšējo dzirdi, bet arī motivē audzēkņi darbam. Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgam darbam mājās.

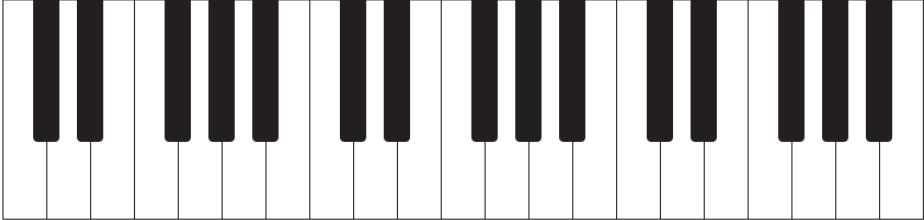
Noklausies un nospēlē melodiju!

(2.1.-8. vingrinājums)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Tonalitātes līdz četrām atslēgas zīmēm > 8. vingrinājums

 Noklausies un nospēlē norvēģu melodiju! Iemācies kanonu „Kamertonis”!

 Meklē pēc dzirdes arī citas melodijas!

 Saturs

Ekrānā redzama klaviatūra un skaļrunītis, kurā ieskaņota norvēģu melodija – kanons „Kamertonis”. Uzdevums – noklausoties melodiju, pēc dzirdes sameklēt to klaviatūrā.

- Pedagoģs var rosināt audzēkņus šai melodijai pēc dzirdes sameklēt arī pavadījumu (T, S vai D trijskani) un nospēlēt to uz klavierēm.
- Pedagoģs var rosināt meklēt klaviatūrā pēc dzirdes arī citas melodijas.

Klausoties saliec tetrahordus atbilstošajos lodziņos!

(2.2.-5. vingrinājums)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Dažādas skaņkārtas un skaņkārtu veidi > 5. vingrinājums

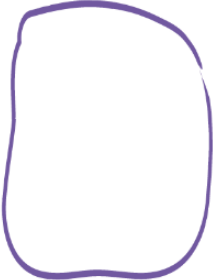
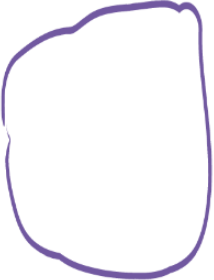
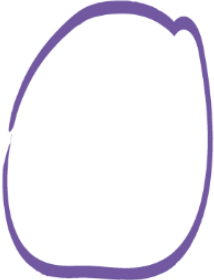
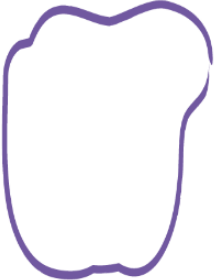
 Klausies tetrahordus un saliec skaļrunišus atbilstošajos lodziņos!

mažora

minora

frīģiskais

harmoniskais

 Saturs

Vingrinājums paredzēts darbam klasē skolotāja vadībā. Audzēkņi mācās saklausīt un atšķirt pēc dzirdes dažādus tetrahordu veidus: mažora, minora, frīģisko un harmonisko tetrahordu un ievietot tos atbilstošajos lodziņos. Tetrahordi ieskaņoti gan uz augšu, gan uz leju. Tomēr arī šajā vingrinājumā audzēkņiem jābūt uzmanīgiem, jo divos skaļrunīšos ir ieskaņoti motīvi, kas nav neviens no minētajiem tetrahordiem!

Klausies mūzikas fragmentus un nosaki skaņkārtu!

(2.2.-9. vingrinājums)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Dažādas skaņkārtas un skaņkārtu veidi > 9. vingrinājums

Klausies mūzikas fragmentus un nosaki skaņkārtu!

1. 	6.
2. 	7.
3. 	8.
4. 	9.
5. 	10.

 Saturs

Ekrānā redzami 10 skaļrunīši, kuros ieskaņoti dažādi mūzikas fragmenti dabiskajā un harmoniskajā mažorā, dabiskajā un harmoniskajā minorā, kā arī pentatonikas skaņkārtā. Audzēkņiem klausoties jānosaka skaņkārtā, izvēloties atbilstošo apzīmējumu no izvēlnes. Daļa izvēlēto mūzikas piemēru audzēkņiem būs zināma no mūzikas literatūras stundām (piemēram, V. A. Mocarta sol minora simfonijas tēma, E. Grīga Klavierkoncerta tēma u.c.), tāpēc ieteicams arī kopīgi atcerēties skaņdarbu nosaukumus un to autorus.

Atkārtoti pildot vingrinājumu pedagogs var rosināt neskatīties atbilžu variantus, bet noteikt skaņkārtu patstāvīgi.

Mūzikas diktāti

2.nodaļas vingrinājumos ietverti vairāki **mūzikas diktātu** veidi:

- Mūzikas diktāti ar daļēji dotu nošu pierakstu („Klausoties nosaki melodijas taktsmēru un aizpildi taktis!”)
- Pilna apjoma mūzikas diktāti ekrānā („Klausoties nosaki taktsmēru un veido melodijas pierakstu!”)
- Pilna apjoma mūzikas diktāti nošu burtnīcā („Klausies melodijas un pieraksti savā nošu burtnīcā!”)

Vairākos vingrinājumos diktātiem izmantotas audzēkņiem pazīstamu komponistu (J. Haidna, V. Mocarta, L. Bēthovena, F. Šūberta u.c.) tēmas. Līdzās vienbalsīgai melodijai pievienots arī oriģinālais mūzikas ieraksts klavierēm vai simfoniskajam orķestrim.

Klausoties nosaki melodijas taktsmēru un aizpildi taktis!

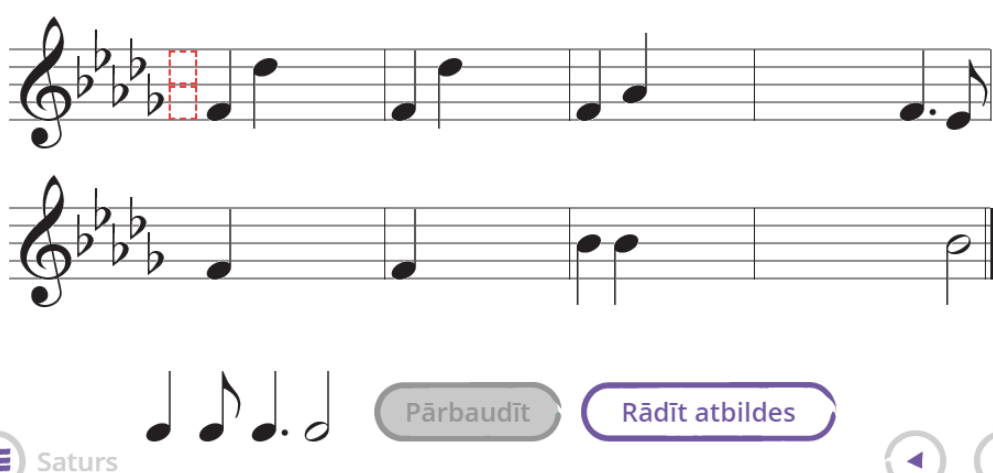
(2.3.-6. vingr.; 2.5.-6. vingr.; 2.6.-6. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Sib minors > 6. vingrinājums

Klausoties nosaki taktsmēru un aizpildi taktis!

Ieskaņa

Jūtīgi E. Melngailis

Ekrānā redzams daļējs melodijas pieraksts un skaļrunis, kurā ieskaņota diktāta melodija, bet ekrāna lejasdaļā ir dažāda ilguma notis, pauzes un alterācijas zīmes, kuras būs nepieciešamas uzdevuma izpildei. Dažos gadījumos piedāvāto objektu skaits ir nedaudz lielāks, nekā audzēknim būs nepieciešams. Pēc vingrinājuma pabeigšanas, nospiežot pogu „Pārbaudīt”, audzēknis var pārlicināties, vai uzdevumu veicis pareizi, nepieciešamības gadījumā klausīties vēlreiz un izlabot kļūdas.

Diktātu melodijām lielākoties izmantotas dažādu autoru oriģināl-melodijas, kā arī latviešu tautasdziesmas. Pēc vingrinājuma pabeigšanas tās ieteicams nodziedāt ar nošu nosaukumiem un ar vārdiem, ar pavadījumu vai bez tā (pēc skolotāja ieskatiem). Šādu mūzikas diktātu izpilde prasa mazāk laika, tie ir audzēkņiem vieglāk izpildāmi, nekā pilna apjoma nošu diktāti.

Klausoties izlabo melodijā nošu kļūdas! (2.2.-8. vingrinājums; 2.4.-6. vingrinājums; 2.5.-7. vingrinājums; 2.6.-7. vingrinājums)

Šajos vingrinājumos ekrānā dots pilns melodijas pieraksts, kurā klausoties pie atsevišķām notīm jāpievieno atbilstošās alterācijas zīmes (2.2.-8., 2.6.-7. vingrinājums), vai arī melodijā jāizlabo atsevišķas skaņas (2.4.-6. un 2.5.-7. vingrinājums).

Šādu vingrinājumu pozitīvā puse ir tā, ka tie prasa stundā ļoti maz laika, tomēr liek audzēkņiem koncentrēties un attīsta iekšējo dzirdi.

Klausoties nosaki taktsmēru un veido melodijas pierakstu!

(2.2.-1.vingr.; 2.3.-7.vingr.; 2.4.-7.vingr.)

Ekrānā redzamas sagatavotas līnijkopas: dotas atslēgas zīmes un sadalījums taktīs, kā arī divi skaļruņi. Vienā no skaļruņiem ieskaņota diktāta melodija, bet otrā skaļruņī ir ieskaņošanās motīvs (trijskanis) konkrētajā tonalitātē. Ekrāna lejasdaļā ir dažāda ilguma notis, pauzes un alterācijas zīmes, kuras būs nepieciešamas uzdevuma izpildei. Dažos gadījumos piedāvāto objektu skaits ir nedaudz lielāks, nekā audzēknim būs nepieciešams.

Diktāta melodiju iespējams klausīties visu vai pa daļām, tik daudz reižu, cik nepieciešams. Pēc vingrinājuma pabeigšanas, nospiežot pogu „Pārbaudīt”, audzēknis var pārlicināties, vai uzdevumu veicis pareizi, nepieciešamības gadījumā klausīties vēlreiz un izlabot kļūdas.

Diktātu melodijas ieskaņotas dažādiem instrumentiem. Pedagogs var rosināt atpazīt mūzikas instrumentu, kas atskaņo diktāta melodiju.

Klausies melodijas un pieraksti savā nošu burtnīcā!

(2.1.-9. vingr.; 2.2.-10. vingr.; 2.3.-8. vingr.; 2.4.-8. vingr.; 2.5.-8. vingr.; 2.6.-8. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Siļ minors > 8. vingrinājums

Klausies melodijas siļ minorā un pieraksti savā nošu burtnīcā!

Ieskaņa

1.
2.
3.
4.

5.
6.
7.
8.

Atbildes:

Saturs

Ekrānā redzami 8-10 skaļrunīši, kuros ieskaņotas diktātu melodijas, kā arī viens vai vairāki ieskaņošanās skaļruņi. Diktātos izmantoti dažādi taktsmēri un apgūtās ritma grupas, kā arī visas apgūtās tonalitātes un mažora, minora veidi. Šīs tēmas vingrinājumiem nav norādīts taktsmērs, tas audzēkņiem jānosaka pašiem.

Pilna apjoma mūzikas diktāti paredzēti audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās. Izvēlēto diktāta melodiju iespējams klausīties visu vai pa daļām, tik daudz reižu, cik nepieciešams. Pēc vingrinājuma pabeigšanas, atverot lodziņu „Atbildes”, audzēknis var pārliedzināties, vai uzdevumu veicis pareizi, nepieciešamības gadījumā klausīties vēlreiz un izlabot kļūdas. Lai vingrinājumi sasniegtu mērķi, pirms darba uzsākšanas pedagogam jādod ievirze pilna apjoma mūzikas diktātu pierakstīšanai nošu burtnīcā (kā sagatavot nošu lapu, kā metodiski pareizi klausīties un pierakstīt melodiju).

Diktātos izmantotas dažādu autoru oriģinālmelodijas, kā arī latviešu un citu tautu dziesmas. Tās ieskaņotas dažādiem instrumentiem. Pedagoģs var rosināt audzēkņus atpazīt mūzikas instrumentu, kas atskaņo diktāta melodiju, kā arī noteikt savu tempa apzīmējumu un pēc tam salīdzināt to ar autora doto. Piemēros tempa apzīmējumi doti gan itāliešu, gan latviešu valodā. Lielākoties izmantoti audzēkņiem zināmi, šajā mācību līdzeklī

paskaidrotie tempa un izpildījuma rakstura apzīmējumi, tomēr dažos gadījumos tā nav, un tas prasīs audzēkņiem pašiem sameklēt un noskaidrot svešvārda nozīmi.

Radošie vingrinājumi

2. nodaļas radošajos vingrinājumos audzēkņi apgūst prasmi sacerēt vienkāršas melodijas apgūtajās skaņkārtās, turpinot piedāvāto frāzi, kā arī veidot tautasdziesmas melodijai otro balsi.

Visiem radošajiem uzdevumiem vairāk nekā citiem vingrinājumiem nepieciešama skolotāja ievirze, kā tos pareizi veikt. Pretējā gadījumā tie nesasnies izvirzīto mērķi: audzēkņi uzdevumu izpildīs kā pagadās, vai arī nepildīs vispār, aizbaidinoties ar to, ka nesaprot.

Radošos vingrinājumus iespējams veikt gan individuāli, gan grupā (katrs bērns izdomā vienu frāzi). Ja audzēkņi vingrinājumu pilda mājās, ieteicams melodiju pierakstīt nošu burtnīcā, lai nākamajā stundā to varētu nodemonstrēt klasesbiedriem. Pedagoģs var rosināt izvēlēties arī atbilstošu mūzikas rakstura apzīmējumu. Pedagoģs var rosināt nospēlēt savu sacerēto melodiju uz klavierēm, kā arī pēc dzirdes piemeklēt un nospēlēt melodiju ar paša izveidotu pavadījumu.

Radošie vingrinājumi noteikti sniegs audzēkņiem emocionālu gandarījumu, kā arī motivēs apgūt solfedžo. Ceru, ka tas rosinās vismaz kādu no viņiem pašam sacerēt vēl citus skaņdarbus!

Turpini melodisko impulsu, pabeidz iesākto melodiju!

(2.2.-2. vingr.; 2.4.-5. vingr.; 2.6.-5. vingr.;)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Sol# minors > 5. vingrinājums ?

 Pabeidz melodiju! Izmanto dažādus sol# minora veidus!

Cantabile

 Saturs

Ekrānā tiek piedāvāta melodijas sākuma frāze, kā arī notis un alterācijas zīmes vingrinājuma izpildei.

2.2.-2. vingrinājumā audzēkņi turpina melodisko impulsu, veidojot melodiju maiņu skaņkārtā (Sol, mi). Lai nesarežģītu uzdevumu, šeit piedāvātas tikai dažas atšķirīga ilguma notis un ritma grupas.

2.4.-5. vingrinājumā audzēkņi vingrinās izmantot dažādus sol# minora veidus (dabiskais, harmoniskais, melodiskais), kā arī aizpildīt taktis 3/4 taktsmērā, veidojot nekvadrātiskas uzbūves periodu.

Pirms vingrinājuma izpildes pedagogam kopā ar audzēkņiem vajadzētu atcerēties to, ka melodijas parasti veidojas no motīviem un frāzēm, kā arī atkārtot jēdzienus „teikums” un „periods”. Ieteicams vērst audzēkņu uzmanību uz to, kādas frāzes (vienādas, variētas, atšķirīgas) iespējams izmantot, sacerot melodiju.

2.6.-5. vingrinājumā – audzēkņi turpina iesākto frāzi si b minorā, izmantojot dažādus minora veidus, kā arī veidojot norādītās uzbūves periodu.

Radošajos vingrinājumos būs redzama ne vien audzēkņa prasme izmantot dažādas skaņkārtas un tonalitātes, bet arī prasme orientēties dotajā taktsmērā, kā arī pareizi ritmiski sakārtot notis taktīs.

Veido tautasdziesmas melodijai otro balsi!

(2.3.-5. vingr.; 2.5.-5. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Si mažors > 5. vingrinājums

Veido tautasdziesmas melodijai otro balsi!

Jautri

Latviešu tautasdziesma

Tau - tie - ša-mi ap - so - lī - ju rai - bus cim-dus va - ka - rā,

tau - tie - ša-mi ap - so - lī - ju rai - bus cim-dus va - ka - rā.

Saturs

Šajos vingrinājumos audzēkņi apgūst prasmi izveidot zināmai tautasdziesmas melodijai otro balsi. Lai dotu nelielu ievirzi, kā arī atvieglotu uzdevumu, atsevišķās vietās otrā balss jau ir uzrakstīta. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība uz to, lai arī dziesmas 2. balsī veidotos loģiska melodiska līnija. Tautasdziesmas „Kur tu skriesi, vanadziņi?” (2.5.-5. vingr.) apdarē piedāvātais ritms 2. balsī dažviet nesakrīt ar melodijas ritmu, tādējādi veidojot polifonu skaņu rakstu.

Abos vingrinājumos audzēkņi darbojas ar savu iekšējo dzirdi, tomēr, tā kā šī pieredze vēl nav sevišķi liela, pedagogs var rosināt radušās saskaņas pārbaudīt arī uz instrumenta. Pēc vingrinājuma pabeigšanas pedagogs var aicināt nodziedāt izveidoto balsi. Pedagogs var arī rosināt pierakstīt izveidoto melodiju uz nošu lapas un veiksmīgāko apdari iemācīt visai klasei.

Izveido, klausies un nosaki, kādas skaņkārtas veidojas!

(2.2.-4. vingr.)

2. Tonalitātes, skaņkārtas > Dažādas skaņkārtas un skaņkārtu veidi > 4. vingrinājums ?

 Izveido četrus dažādus tetrahordus no skaņas *la*! Noklausies ieskaņotos tetrahordus no skaņas *re*, pievieno tiem izveidotus tetrahordus un nosaki, kādas skaņkārtas rodas, abus tetrahordus savienojot!

mažora minora

A. mažora + mažora =

C. minora + frīgiskais =

B. minora + mažora =

D. minora + harmoniskais =

mažora minora frīgiskais harmoniskais

 Saturs

Šis ir radošās izziņas uzdevums, ko ieteicams veikt skolotāja vadībā. Vispirms audzēkņi izveido četrus dažādus tetrahordus no skaņas *la* un noklausās tos. Pēc tam audzēkņi veic prasītos uzdevumus (A, B, C un D) un klausoties atbilstošajās izvēlnēs atzīmē, kādas viņiem zināmas skaņkārtas (dabiskais mažors, dabiskais minors, harmoniskais minors, melodiskais minors) veidojas, savienojot divus tetrahordus (ieskaņotos tetrahordus no skaņas *re* + izveidotus tetrahordus no skaņas *la*).

3. tēma. INTERVĀLI, AKORDI

Teorijas ekrāni

3.1. tēmas teorijas ekrānos tiek atkārtoti agrāk mācītie intervāli (t1, m2, l2, m3, l3, t4, t5, m6, l6, m7, l7, t8). Kopējā intervālu tabulā iekļauti arī jaunie intervāli – palielinātā kvarta (pl4) un pamazinātā kvinta (pm5).

3.2. tēmas teorijas ekrānos tiek aktualizēts jēdziens „noturīgie intervāli”, kā arī nenoturīgo intervālu atrisināšana noturīgajos intervālos. Audzēkņi iepazīst pm5 (VII) un pl4 (IV) atrisinājumus, kā arī atkārto l2 (IV) un m7 (V) atrisinājumus.

3.3. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi atkārto mažora un minora trijskaņu uzbūvi, kā arī to apvērsumus – sekstakordus (M6₃ un m6₃) un

kvartsektakordus ($M6_4$ un $m6_4$). Audzēkņi iepazīst palielināto trijskāni ($pl5_3$), kā arī pamazinātā trijskāņa ($pmVII53$) atrisinājumus.

3.4. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi atkārto zināšanas par skaņkārtas galveno pakāpju trijskāņiem ($T5_3$, $S5_3$ un $D5_3$) un to apvērsumiem, par dominantseptakordu (D_7) un tā atrisinājumiem, kā arī iepazīst D_7 apvērsumus: $D6_5$, $D4_3$ un D_2 un to atrisinājumus mažorā un minorā.

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Ar vingrinājumu palīdzību tiek veidotas audzēkņu prasmes darboties ar intervāliem un akordiem: noteikt vai „uzbūvēt” tos līnijkopā uz augšu un uz leju no dotās skaņas, atrisināt tos, kā arī veikli sameklēt klaviatūrā. Šīs prasmes ļaus audzēkņiem daudz labāk orientēties nošu tekstā, apgūstot skaņdarbus, saklausot intervālus un akordus ar dzirdi, kā arī pielietot tos improvizācijās un citos radošajos uzdevumos.

Dažos gadījumos vingrinājumu izpildē ir iespējami vairāki risinājumi (piemēram, intervālu vai akordu veidot no 1. oktāvas la , vai mazās oktāvas la). Diemžēl dators par pareizu atzīs **tikai vienu** variantu. Šeit esmu centusies veidot uzdevumus tā, lai, ievietojot notis, būtu jāizmanto pēc iespējas mazāk palīglīniju, kā arī lai uzrakstītie intervāli un akordi būtu audzēkņiem dziedāšanai ērtākā reģistrā. Pedagogam par to vajadzētu iepriekš brīdināt audzēkņus.

Vairākos vingrinājumos bez t.s. intervālu un akordu *būvēšanas* ir arī radošā daļa, piemēram: turpini intervālu secību, izveido perioda otro teikumu (3.2.-6.vingrinājums), vai arī – turpini akordu secību, pievieno vēl 4 akordus (3.4.-2., -3., -4.vingrinājums). Pārbaudes iespēja ir tikai šo vingrinājumu pirmajai daļai, tāpēc tie ieteicami pildīšanai klasē skolotāja vadībā.

Izvēlies pareizo atbildi!

(3.1.-1. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Vienkāršie intervāli (atkārtojums) > 1. vingrinājums

 Jautājumu karuselis. Izvēlies pareizo atbildi!

1. Intervāls ir:

< >

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

 Saturs

Šajā vingrinājumā audzēkņi pārlicinās, vai ir apguvuši un saprot ar intervāliem saistītus mūzikas terminus (*noturīgie* intervāli, intervāla *apvērsums* u.c.), kā arī prot pielietot apgūtās zināšanas un rast atbildi konkrētā piemērā. No trijām piedāvātajām atbildēm audzēkņiem jāizvēlas pareizā atbilde. Vingrinājums paredzēts mācību vielas atkārtošanai.

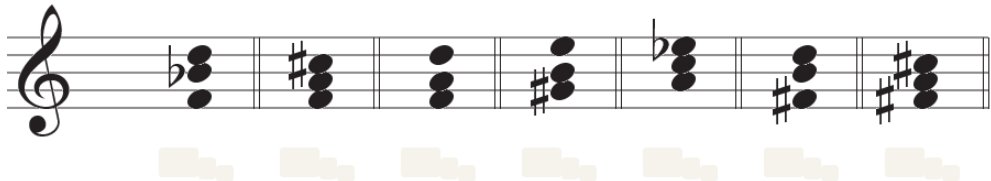
Ieraksti lodziņos precīzus intervālu vai akordu apzīmējumus!

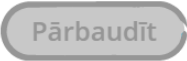
(3.1.-2. vingr.; 3.1.-3. vingr.; 3.3.-1. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Mažora un minora akordi, pm_{5_3} un pl_{5_3} > 1. vingrinājums

 Nosaki akordus un ieraksti lodziņos akordu apzīmējumus (M_{5_3} , m_{5_3} , M_{6_3} , m_{6_3} , M_{6_4} , m_{6_4} , pm_{5_3} , pl_{5_3})!

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

 Pārbaudīt Rādīt atbildes

 Saturs

Vingrinājumi paredzēti iepriekš apgūtās mācību vielas atkārtošanai: audzēkņiem jānosaka līnijkopā uzrakstītie intervāli (3.1.-2.vingr.) vai akordi (3.3.-1.vingr.), jāizveido un jānosaka intervālu apvērsumi (3.1.-3.vingr.). Vingrinājumos ietverti visi iepriekš apgūtie intervāli un akordi. Audzēkņi atkārto intervālu un akordu saīsinātos apzīmējumus, kā arī mācās pielietot alterācijas zīmes.

Izveido prasītos intervālus vai akordus līnijkopā!

(3.1.-4. vingr.; 3.2.-1. vingr.; 3.2.-2. vingr.; 3.3.-2. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Vienkāršie intervāli (atkārtojums) > 4. vingrinājums ?

Izveido prasītos intervālus no dotajām skaņām!

↑ m7 ↑ m6 ↑ t4 ↑ t5 ↑ l6 ↑ l7

↓ m7 ↓ m6 ↓ t4 ↓ t5 ↓ l6 ↓ l7

Saturs ● ♭ # Pārbaudīt Rādīt atbildes ◀ ▶

Audzēkņi vingrinās „būvēt” intervālus līnijkopā uz augšu un uz leju no dotās skaņas (3.1.-4.vingrinājums), kā arī veidot noturīgos intervālus jaunapgūtajās tonalitātēs – Si mažorā (3.2.-1.vingrinājums) un sol# minorā (3.2.-2.vingrinājums).

3.3.-2.vingrinājumā līnijkopā dotas piecas vienādas tercās (piemēram, la-do) un uzdevums – izveidot piecus dažādus norādītos akordus. Audzēknim pašam jāizdomā, vai akords jāpapildina virzienā uz augšu vai uz leju (lai būtu iespējama pārbaude, virziens norādīts tikai pm5₃ un pl5₃). Pirms vingrinājuma izpildes jānoskaidro, kāda ir dotā terca (l3 vai m3).

Vingrinājumi paredzēti mācību vielas atkārtošanai un ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam. Visos šajos vingrinājumos audzēkņi mācās pielietot alterācijas zīmes, kā arī atkārto intervālu un akordu saīsinātos apzīmējumus. Pēc vingrinājuma pabeigšanas audzēknis var pārliecināties, vai to ir izpildījis pareizi, kā arī nepieciešamības gadījumā izlabot kļūdas.

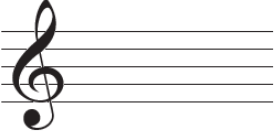
Nosaki intervālu / akordu!

(3.1.-5.; 3.3.-5. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Mažora un minora akordi, pm_{5_3} un pl_{5_3} > 5. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Nosaki akordus!

 Satus

Šie ir audzēkņiem jau zināmi vingrinājumi – spēles, kurās audzēkņi vingrinās ātri saskatīt uzrakstīto intervālu vai akordu. Pieredze rāda, ka audzēkņu atmiņa ir visai nenoturīga, viņi ātri aizmirst agrāk mācīto un bieži kļūdās intervālu un akordu noteikšanā, tāpēc šie vingrinājumi ir noderīgi arī vecākajās klasēs. Jau zināmo akordu rinda ir papildināta ar pm_{5_3} un pl_{5_3} .

Abos vingrinājumos ekrānā redzama tukša līnijkopa un visu apgūto intervālu (3.1.-5.vingrinājums) vai akordu (3.3.-5.vingrinājums) saīsinātie apzīmējumi. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, līnijkopā parādās intervāls (t1, m2, l2, m3, l3, t4, t5, m6, l6, m7, l7, t8) vai akords (M_{5_3} , m_{5_3} , M_{6_3} , m_{6_3} , M_{6_4} , m_{6_4} , kā arī pm_{5_3} un pl_{5_3}), kurš audzēknim jāatpazīst.

Lai sasniegtu labāku rezultātu un spēles gaitā būtu vieglāk orientēties, pirms vingrinājuma izpildes vajadzētu iepazīties ar spēles elementu izvietojuma secību (piemēram, akordu rindā vispirms izvietoti mažora akordi, tad pm_{5_3} un pl_{5_3} , bet pēc tam - minora akordi).

Vingrinājumi attīsta domāšanas un reakcijas ātrumu, tie izmantojami kā individuālam darbam, tā arī grupā: iepriekš norunātajā secībā katrs audzēknis nosauc vienu ekrānā redzamo intervālu (akordu).

Nosaki uzrakstītos T, S un D akordus, tālāk harmonizē melodiju, veidojot norādītos akordus!

(3.4.-1. vingrinājums)

3. Intervāli, akordi > T, S, D akordi. Dominantseptakorda apvērsumi > 1. vingrinājums

Nosaki uzrakstītos T, S un D akordus, tālāk harmonizē melodiju, veidojot norādītos akordus!
Dziesmas nobeigumu harmonizē patstāvīgi savā nošu burtnīcā, izvēloties atbilstošus akordus!

Palēni un spēcīgi

Jurjānu Andrejs

T₆₃ D₆₃ T₆₃ D₆₄ S₆₄ D₆₃ T₆₃ D₆₃ T₆₃ D₆₄ S₆₄ D₆₃

T₆₃ T₆₄ S₆₃ D₅₃ D₆₃ D₆₄

Saturis Pārbaudīt Rādīt atbildes

Vingrinājumam izvēlēta Jurjānu Andreja patriotiskās dziesmas „Dievs, dod mūsu tēvu zemei” melodija. Tas sastāv no divām daļām: pirmajā līnijkopā audzēkņi nosaka uzrakstītos akordus, ievietojot lodziņos akordu saīsinātos apzīmējumus, bet otrajā līnijkopā izveido akordus atbilstoši dotajiem apzīmējumiem, veidojot trīsbalsīgu dziesmas harmonizējumu. Tādējādi audzēkņi gūst izpratni arī par jēdzienu „harmonizējums”. Lai nebūtu jāizmanto palīglīnijas, kas sarežģī vingrinājuma izpildi, otrajā līnijkopā melodijas harmonizējums veidots oktāvu augstāk. Dziesmas turpinājumu audzēkņi var veidot patstāvīgi savā nošu burtnīcā.

Pēc vingrinājuma izpildes ieteicams nodziedāt dziesmu trīsbalsīgi ar nošu nosaukumiem un ar vārdiem. Pedagogs kopā ar audzēkņiem var pārrunāt dziesmas saturu (pielikumā dots dziesmas teksts), par komponistu un laiku, kad dziesma radusies, kā arī par to, vai arī mūsdienās dziesma nav zaudējusi savu aktualitāti, tādējādi stiprinot audzēkņu dzimtenes mīlestību un patriotiskās jūtas.

Atrodi intervālam atbilstošo klavieru taustiņu!

(3.1.-6. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Vienkāršie intervāli (atkārtojums) > 6. vingrinājums

Laiks: 0:58 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

Atrodi **klaviatūrā** intervālus!

↑ m2 ↑ l2 ↑ m3 ↑ l3 ↑ t4 ↑ t5 ↑ m6 ↑ l6 ↑ m7 ↑ l7 ↑ t8

↓ m2 ↓ l2 ↓ m3 ↓ l3 ↓ t4 ↓ t5 ↓ m6 ↓ l6 ↓ m7 ↓ l7 ↓ t8

Sākt Rādīt atbildi

Vingrinājums – spēle. Ekrānā redzama klaviatūra, bet zem tās – apgūto intervālu saīsinātie apzīmējumi. Audzēkņi vingrinās atrast intervālus klaviatūrā uz augšu un uz leju no dotās skaņas. Nospiežot pogu „Sākt”, iezīmējas intervāla nosaukums un klavieru taustiņš, no kura jāatrod prasītais intervāls.

Kaut arī šāda tipa vingrinājumi bijuši jau iepriekšējos gados, pieredze rāda, ka ne visi audzēkņi veikli prot atrast klaviatūrā intervālus. Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgajam darbam.

Izveido prasītos intervālus norādītajās tonalitātēs un atrisini tos!

(3.2.-3. vingr.; 3.2.-4. vingr.; 3.2.-5. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervālu atrisināšana > 3. vingrinājums

Dari tā!

- Ievieto tonalitātes zīmes!
- Atrodi vajadzīgo pakāpi!
- Uzbūvē intervālu un atrisini!

Izveido m7 un l2 ar atrisinājumu norādītajā

Sol Fa

m7 l6 l3 l2 m3 m6 m7 l6 l3 l2 m3 m6

mi re

m7 m6 m3 l2 l3 l6 m7 m6 m3 l2 l3 l6

Saturs # b Pārbaudīt Rādīt atbildes

Vingrinājumi ieteicami kopīgam darbam klasē, lai veidotu audzēkņiem pareizas pieraksta prasmes. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanību uz noturīgo un noturīgo pakāpju atšķirīgu apzīmējumu intervālu pierakstā, kā arī jāatgādina darba secība (Dari tā!).

3.2. tēmas vingrinājumos audzēkņi darbojas ar jaunapgūtajiem intervāliem: m7 (V), l2 (IV), pm5 (VII) un pl4 (IV): vingrinās tos „uzbūvēt” un atrisināt norādītajās tonalitātēs, kā arī ietvert intervālu secībā.

Veido intervālu secību, turpini to: pievieno perioda otro teikumu!

(3.2.-6.vingrinājums)

Šajā vingrinājumā audzēkņi veido intervālu secību perioda formā: pirmajā teikumā izveido norādītos intervālus, bet otrajā teikumā pievieno vēl 7 intervālus pēc savas izvēles.

Vingrinājumu ieteicams veikt kopīgi pedagoga vadībā. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanību uz to, ka secībā vēlams ietvert kādu no raksturīgajiem intervāliem ar atrisinājumu, kā arī secība jāpabeidz ar noturīgo intervālu. Svarīgi pievērst uzmanību arī balssvedībai.

Šo vingrinājumu iespējams izmantot arī analīzei ar dzirdi: pedagogs spēlē intervālu secības otro teikumu, audzēkņi klausoties nosaka un pievieno (pieraksta) intervālus.

Ieteicamās darba formas pēc vingrinājuma izpildes:

- nodziedāt intervālu secību melodiski un harmoniski (divbalsīgi);
- nospēlēt intervālu secību uz klavierēm;
- transponēt intervālu secību dažādās tonalitātēs.

Citas iespējamās darba formas pēc vingrinājuma izpildes aprakstītas sadaļā „Radošie vingrinājumi”.

Izveido prasītos akordus norādītajās tonalitātēs un atrisini tos!

(3.3.-4.vingr., 3.4.-2., 3., 4., 5.vingr.)

Vingrinājumi ieteicami kopīgam darbam klasē, lai veidotu audzēkņiem pareizas pieraksta prasmes. Pedagogam jāatgādina audzēkņiem darba secība (Dari tā!), kā arī jāvērš uzmanību uz noturīgo un nenoturīgo pakāpju atšķirīgu apzīmējumu akordu pierakstā. Lai lieki nesarežģītu uzdevumu, pedagogam jābrīdina audzēkņi, ka akordu secībās jāizmanto tikai *melnās* notis!

3.3. un 3.4. tēmas vingrinājumos audzēkņi apgūst prasmes veidot akordus – $pm5_3$, D_7 un tā apvērsumus ar atrisinājumu norādītajās tonalitātēs. Otrajā līnijkopā audzēkņi veido norādīto akordu secību. Vingrinājumā dots uzdevums turpināt secību, pievienojot vēl 4 akordus pēc savas izvēles. Pedagoģs var rosināt audzēkņus secībā ietvert kādu no D_7 apvērsumiem ar atrisinājumu, kā arī pabeigt to ar vienu no tonikas akordiem.

Arī šos vingrinājumus iespējams izmantot analīzei ar dzirdi: pedagogs spēlē akordu secības turpinājumu, bet audzēkņi klausoties ievieto (pieraksta) akordus.

Pēc vingrinājumu izpildes izveidotos akordus un akordu secības ieteicams intonēt pa vienam vai grupā, kā arī dažādos citos veidos, piemēram,

- dziedāt akordu secības trīsbalsīgi;
- transponēt akordu secības dažādās tonalitātēs;
- spēlēt akordus un akordu secības uz klavierēm.

Citas iespējamās darba formas pēc vingrinājuma izpildes aprakstītas sadaļā „Radošie vingrinājumi”.

Nosaki uzrakstītos akordus un tonalitātes, kurās tie atrodas!

(3.4.-6. vingrinājums)

3. Intervāli, akordi > T, S, D akordi. Dominantseptakorda apvērsumi > 6. vingrinājums

Nosaki uzrakstītos akordus un tonalitātes, kurās tie atrodas!

Sol, sol

D₇

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Saturs

Vingrinājums ieteicams kopīgam darbam klasē skolotāja vadībā. Audzēkņu uzdevums ir noteikt uzrakstītos D₇ apvērsumus, kā arī norādīt tonalitātes, kurās tie atrodas.

Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība sekundas atrašanās vietai akordā (apakšā, vidū vai augšā). Ja uzrakstītos akordus audzēkņi parasti atpazīst, tad grūtāk ir noteikt tonalitātes. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība arī uz lielo un mazo burtu atšķirīgo lietojumu mažora un minora tonalitāšu saīsinātajā pierakstā.

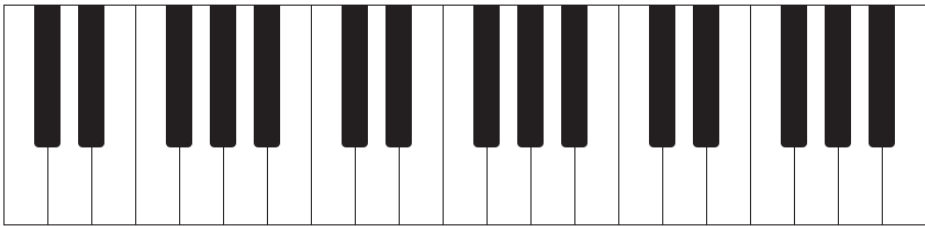
Spēlē akordus un akordu secības!

(3.3.-3. vingr.; 3.4.-7. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Mažora un minora akordi, pm_{5_3} un pl_{5_3} > 3. vingrinājums

 Spēlē akordus no dažādām skaņām:

- mažora, minora, pamazināto un palielināto trijskani;
- mažora trijskani, sekstakordu un kvartsekstakordu;
- minora trijskani, sekstakordu un kvartsekstakordu.

 Saturs

Šajos ekrānos audzēkņi var vingrināties spēlēt klaviatūrā dažādus intervālus, akordus un akordu secības, kā arī spēlējot ieklausīties to skanējumā.

Lai audzēkņu darbība būtu mērķtiecīga, 3.3.- 3. vingrinājumā ir dots uzdevums spēlēt akordus no dažādām skaņām:

- mažora, minora, pamazināto un palielināto trijskani;
- mažora trijskani, sekstakordu, kvartsekstakordu;
- minora trijskaņi, sekstakordu, kvartsekstakordu.

Protams, audzēknis var arī pats sev noteikt konkrētu mērķi (piemēram, spēlēt tikai sekstakordus u.c.). Pedagogam jānudina audzēkņi nevis meklēt akordus pēc dzirdes (kā tas bieži vien notiek), bet gan atcerēties akordu uzbūves formulas.

3.4.-7. vingrinājumā audzēkņiem ir dots uzdevums spēlēt norādītās akordu secības ar apgūtajiem T, S un D trijskaņu apvērsumiem, pm_{5_3} un D_7 apvērsumiem dažādās tonalitātēs. Pedagogam jāatgādina, ka pirms uzdevuma sākšanas jānoskaidro konkrētās tonalitātes zīmes, kā arī jāatceras, ka minorā visos dominantes grupas akordos ir jāpaaugstina VII pakāpe.

Šiem vingrinājumiem nav pārbaudes iespējas, tāpēc pirmoreiz tos vajadzētu veikt skolotāja vadībā. Taču, vingrinoties patstāvīgi, audzēkņi izveidoto akordu var kontrolēt arī ar dzirdi, jo klaviatūra ir skanoša.

Klausīšanās un analīze ar dzirdi

Intervālu un akordu saklausīšana un uztvere ar dzirdi ir ilgstošs un pacietīgs darbs, jo stabila dzirdes pieredze audzēkņiem veidojas lēni. Tāpēc arī šajā mācību līdzeklī ir daļa vingrinājumu, kas paredzēti mācību vielas atkārtošanai un nostiprināšanai. Arī lai iemācītos saklausīt raksturīgos intervālus un D_7 apvērsumus ar dzirdi, ar darbu klasē vien nepietiek, taču bez skolotāja vai cita cilvēka palīdzības audzēknim to apgūt ir visai grūti. Digitālajā mācību līdzeklī atrodami dažādi vingrinājumi un spēles, kas dod iespēju audzēknim pašam bez citu palīdzības vingrināties saklausīt intervālus, akordus un to secības.

Šeit piedāvāti atšķirīgas grūtību pakāpes vingrinājumi, kā arī dažādi intervālu un akordu apguves metodiskie paņēmieni. Vingrinājumos intervāli un akordi doti melodiski (uz augšu un uz leju) un harmoniski, klavieru un arī citu mūzikas instrumentu ieskaņojumā. Šie vingrinājumi ir īpaši ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam. Vingrinājumus pildot atkārtoti, piemēru secība mainās.

Klausies un ieraksti, kurš no dotajiem intervāliem /akordiem skan!

(3.1.-7. vingr.; 3.3.-6. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Vienkāršie intervāli (atkārtojums) > 7. vingrinājums

 Klausies un atzīmē, kurš no dotajiem intervāliem skan!

1.

- t1
- t5
- t8

2.

- m3
- l3
- m6

3.

- m7
- l7
- m2

4.

- m6
- l6
- l3

5.

- t4
- t5
- t8

6.

- l6
- t4
- l3

7.

- m2
- l2
- m7

8.

- m3
- m6
- l6

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

 Satura

3.1.-7. vingrinājumā ekrānā redzami 8 skaļrunīši. Pie katra no tiem – trīs intervālu apzīmējumi (piemēram, m3, m6, l6). Audzēknim jāsaklasa un jāatzīmē, kurš no dotajiem intervāliem skan. **3.3.-6. vingrinājumā** audzēkņi atkārto mažora un minora akordu skanējumu, kā arī mācās saklausīt pm5₃ un pl5₃. Intervāli un akordi ir ieskaņoti gan harmoniski, gan melodiski.

Atbilžu varianti, protams, stipri atvieglo uzdevumu, tāpēc šie vingrinājumi ieteicami konkrētās mācību vielas atkārtošanai mācību gada sākumā. Tomēr atbilžu varianti liek ieklausīties un izdarīt izvēli, kas balstīta uz iepriekšējo dzirdes pieredzi. Atkārtoti pildot vingrinājumu, piemēru secība mainās. Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam.

Klausies un ievieto intervālu/akordu apzīmējumus!

(3.1.-8. vingr.; 3.3.-7. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Mažora un minora akordi, pm₅₃ un pl₅₃ > 7. vingrinājums

Klausies un ievieto akordu apzīmējumus!

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

M₅₃ m₅₃ pm₅₃ pl₅₃ M₆₃ m₆₃ M₆₄ m₆₄

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

Saturs

Ekrānā redzami 9 skaļrunīši, un pie katra no tiem tukšs lodziņš. Audzēknim jāsaklasa un lodziņā jāieraksta vai jāievēl intervāla vai akorda saīsinātais apzīmējums.

Vingrinājumos ietverti visi apgūtie intervāli, bet akordu klāsts papildināts ar pm5₃ un pl5₃. Intervāli un akordi ieskaņoti dažādiem instrumentiem, dažādos reģistros, melodiski un harmoniski. Audzēknim ir iespēja pārbaudīt savas atbildes un atkārtoti klausīties kļūdainās vietas. Atkārtoti pildot vingrinājumu, piemēru secība mainās. Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam.

Klausoties nosaki intervālus/akordus!!

(3.1.-9., -10. vingr.; 3.3.-8. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Vienkāršie intervāli (atkārtojums) > 9. vingrinājums

Laiks: 0:58 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Klausoties nosaki melodiskos intervālus!

m2 l2 m3 l3 t4 t5 m6 l6 m7 l7 t8

Sākt Rādīt atbildi

 Saturs

Šie ir audzēkņiem jau pazīstami vingrinājumi – spēles. Pieredze rāda, ka arī audzēkņu dzirdes atmiņa ir visai nenoturīga, un viņi bieži kļūdās intervālu un akordu noteikšanā, tāpēc šie vingrinājumi ir noderīgi arī vecākajās klasēs.

3.1. tēmas vingrinājumos ietverti visi apgūtie vienkāršie intervāli. Audzēkņi var izvēlēties klausīties intervālus melodiski (3.1.-9. vingrinājums) vai harmoniski (3.1.-10. vingrinājums). 3.3.-8. vingrinājumā audzēkņiem zināmo mažora un minora akordu klāsts papildināts ar $pm5_3$ un $pl5_3$. Akordi ieskaņoti harmoniski. Vingrinājumi paredzēti audzēkņu patstāvīgajam darbam.

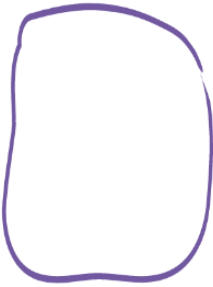
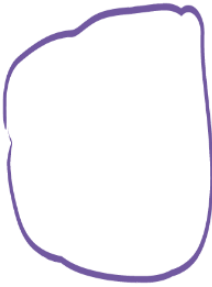
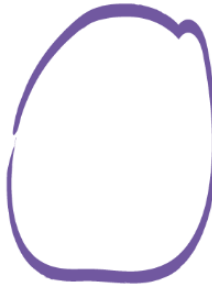
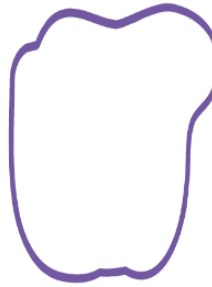
Lai sasniegtu labāku rezultātu un spēles gaitā būtu vieglāk orientēties, pirms vingrinājuma izpildes vajadzētu iepazīties ar spēles elementu izvietojuma secību (piemēram, akordu rindā vispirms izvietoti mažora akordi, tad $pm5_3$ un $pl5_3$, bet pēc tam – minora akordi).

Saliec skaļrunīšus atbilstošajos lodziņos!

(3.2.-7. vingrinājums)

3. Intervāli, akordi > Intervālu atrisināšana > 7. vingrinājums

 Klausies pl4 un pm5 ar atrisinājumu un saliec skaļrunīšus atbilstošajos lodziņos!

pl4 m6 (mažorā)	pl4 l6 (minorā)	pm5 l3 (mažorā)	pm5 m3 (minorā)
			

 Saturs

3.2.-7. vingrinājumā audzēkņiem jāsaklasa pl4 (IV) un pm5 (VII) ar atrisinājumu mažorā un minorā. Ekrānā redzami četri lieli lodziņi, virs kuriem uzrakstīts intervāla nosaukums un 8 skaļrunīši. Audzēkņiem jāsavelk skaļrunīši atbilstošajos lodziņos.

Šos vingrinājumus ieteicams veikt grupā skolotāja vadībā, jo tiem nav dotas pareizās atbildes.

Klausies intervālus/akordus ar atrisinājumu!

(3.2.-8. vingr.; 3.4.-8. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervālu atrisināšana > 8. vingrinājums

 Klausies un ievieto intervālu apzīmējumus!

1. 	2. 	3.
4. 	5. 	6.
7. 	8. 	9.

l2 m3	m7 l6	pl4 m6	pm5 l3
l2 l3	m7 m6	pl4 l6	pm5 m3

 Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

Ekrānā redzami 8 vai 9 skaļrunīši, kuros ieskaņoti apgūtie intervāli ar atrisinājumu (3.2.-8. vingrinājums) vai D7 apvērsumi un pm53 ar atrisinājumu (3.4.-8. vingrinājums) mažorā vai minorā. Noklausoties ierakstu, audzēknim jāievieto lodziņā atbilstošais apzīmējums.

Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgajam darbam. To iespējams pildīt tik daudz reižu, cik nepieciešams, jo piemēru secība, atkārtoti pildot vingrinājumu, mainās.

Klausoties nosaki intervālus/akordus ar atrisinājumu!

(3.2.-9. vingr.; 3.4.-9. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervālu atrisināšana > 9. vingrinājums

Laiks: 0:59 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Klausoties nosaki intervālus ar atrisinājumu!

l2 m3	l2 m6	m7 l6	m7 l3	pl4 m6	pm5 l3
l2 l3	l2 l6	m7 m6	m7 m3	pl4 l6	pm5 m3

Sākt Rādīt atbildi

 Saturs

Arī šie ir vingrinājumi – spēles, kurās skolotāju aizvieto dators. Tās domātas audzēkņu muzikālās dzirdes un reakcijas ātruma attīstīšanai, un to mērķis ir zināmā laika sprīdī saklausīt un noteikt pēc iespējas vairāk intervālu vai akordu. 3.2.-9. vingrinājumā ietverti raksturīgie intervāli (m7, l2, pl4, pm5) ar atrisinājumu, bet 3.4.-9. vingrinājumā – D₇ apvērsumi un pm5₃ ar atrisinājumu mažorā un minorā.

Vingrinājumi paredzēti audzēkņu patstāvīgajam darbam. Lai sasniegtu labāku rezultātu un spēles gaitā būtu vieglāk orientēties, pirms vingrinājuma izpildes vajadzētu iepazīties ar spēles elementu izvietojuma secību (piemēram, 3.4.-9. vingrinājuma augšējā rindā izvietoti akordi ar atrisinājumu mažorā, bet apakšējā rindā – akordi ar atrisinājumu minorā).

Klausies intervālu secības!

(3.2.-10., -11.vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervālu atrisināšana > 10. vingrinājums

 Klausies un veido intervālu secības Re mažorā!

ieskaņa

1. m6 2.

III

l2 m3 l3 t4 pl4 t5 pm5 m6 l6 m7 t8

[Pārbaudīt](#) [Rādīt atbildes](#)

 Saturs

Katrā no vingrinājumiem audzēkņi klausās divas intervālu secības: Re mažorā (3.2.- 10. vingrinājums) un si minorā (3.2.-11. vingrinājums).

Ekrānā ir redzamas divas *lodziņu* rindas. Augšējā rindā audzēkņi *ievelk* atbilstošo intervāla saīsināto apzīmējumu, kas atrodams ekrāna lejas daļā, bet apakšējā rindā ieraksta pakāpi. Lai uzdevums būtu skaidrs, 1.secībā pirmais intervāls un pakāpe ir jau ierakstīta.

Pirms darba uzsākšanas nepieciešams ieskaņoties dotajā tonalitātē. Klausoties secību, vispirms ieteicams saklausīt pakāpes un izveidot intervālu secības apakšējo balsi, bet pēc tam saklausīt un lodziņos *ievilkt* intervālu saīsinātos apzīmējumus. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanību uz to, ka katra secība sākas un beidzas ar kādu no noturīgajiem intervāliem.

Arī šīs secības pēc vingrinājuma izpildes ieteicams izpildīt iepriekš aprakstītajos veidos (nodziedāt intervālu secību melodiski un harmoniski; izdomāt ritmu, dziedāt secību dažādos taktsmēros; transponēt intervālu secību dažādās tonalitātēs, nospēlēt secību uz klavierēm u.c.). Šajā gadījumā audzēkņiem notis nebūs redzamas līnijkopā, bet būs jāprot izdomāt galvā pašiem. Citas iespējamās darba formas pēc vingrinājuma izpildes aprakstītas sadaļā „Radošie vingrinājumi”.

Abiem vingrinājumiem ir pārbaudes iespēja. Tos var veikt gan klasē skolotāja vadībā, gan arī mājās patstāvīgi.

Klausies un veido akordu secības!

(3.4.-10.; -11. vingr.)

3. Intervāli, akordi > T, S, D akordi. Dominantseptakorda apvērsumi > 10. vingrinājums

 Klausies un veido akordu secības Si $\flat$ mažorā!

Ieskaņa

1. T $_{6_4}$ 2.

v

T $_{5_3}$ T $_{6_3}$ T $_{6_4}$ S $_{5_3}$ S $_{6_3}$ S $_{6_4}$ D $_{5_3}$ D $_{6_3}$ D $_{6_4}$ D $_7$ D $_{6_5}$ D $_{4_3}$ D $_2$ pm $_{5_3}$

 Saturs

Katrā no vingrinājumiem audzēkņi klausās divas akordu secības: Si $\flat$ mažorā (3.4.- 10. vingrinājums) un sol minorā (3.4.-11. vingrinājums).

Ekrānā ir redzamas divas *lodziņu* rindas. Augšējā rindā audzēkņi *ievelk* atbilstošo akorda saīsināto apzīmējumu, kas atrodams ekrāna lejas daļā, bet apakšējā rindā ieraksta pakāpi. Lai uzdevums būtu skaidrs, 1. secībā pirmais akords un pakāpe ir jau ierakstīta.

Pirms darba uzsākšanas nepieciešams ieskaņoties attiecīgajā tonalitātē. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība uz to, ka katra secība sākas ar kādu no tonikas akordiem, tāpēc vispirms jākoncentrē uzmanība uz to, lai saklausītu, ar kuru no akordiem (T $_{5_3}$, T $_{6_3}$ vai T $_{6_4}$) secība sākas. Pēc tam klausoties jācenšas izsekot pakāpju secībai (t.s. basa balsij).

Ieteicamie papilduzdevumi pēc vingrinājuma izpildes:

- Uzrakstīt akordu secības burtnīcā vairākās apgūtajās tonalitātēs;
- Dziedāt uzrakstītās akordu secības melodiski un harmoniski (trīsbalsīgi);
- Spēlēt akordu secības uz klavierēm dažādās tonalitātēs.

Citas iespējamās darba formas pēc vingrinājuma izpildes aprakstītas sadaļā „Radošie vingrinājumi”.

Klausies intervālu/akordu secības un pieraksti savā nošu burtnīcā!

(3.2.-12. vingr.; 3.4.-12. vingr.)

3. Intervāli, akordi > T, S, D akordi. Dominantseptakorda apvērsumi > 12. vingrinājums

 Klausies akordu secības un pieraksti savā nošu burtnīcā!

Sol mažors	mi minors	Fa mažors	re minors	Re mažors	si minors
ieskaņa 	ieskaņa 	ieskaņa 	ieskaņa 	ieskaņa 	ieskaņa
1. 	1. 	1. 	1. 	1. 	1.
2. 	2. 	2. 	2. 	2. 	2.

Atbildes:

 Saturs

Audzēkņiem dota iespēja patstāvīgi klausīties un pierakstīt burtnīcā intervālu un akordu secības dažādās tonalitātēs. Metodiskie paņēmieni var būt dažādi, tomēr vispirms ieteicams ieskaņoties tonalitātē, saklausīt un pierakstīt pakāpes, pēc tam – konkrētos intervālus vai akordus. Audzēkņi var klausīties secības tik daudz reižu, cik nepieciešams, tomēr vajadzētu censties klausīties ne vairāk kā 4 reizes.

Pedagogam ieteicams iepriekš sagatavot audzēkņus šiem uzdevumiem, paskaidrojot, kā to vislabāk darīt, lai ieguldītais darbs nestu rezultātus.

Radošie vingrinājumi

Intervālus akordus un to secības iespējams ietvert dažādos radošos uzdevumos, veidojot improvizācijas gan ar balsi, gan uz klavierēm, kā arī sacerot nelielas kompozīcijas par norādīto tēmu un pierakstot tās nošu burtnīcā. Turpinājumā daži radošo uzdevumu piemēri.

1) **3.2.-6. vingrinājums:** turpini intervālu secību La mažorā, pievieno perioda otro teikumu!

Ieteicamie papilduzdevumi pēc vingrinājuma izpildes:

- izdomāt intervālu secībai ritmu, dziedāt secību divbalsīgi;
- dziedāt intervālu secību dažādos taktsmēros, izveidojot atbilstošu ritmu;

- pierakstīt savu variantu nošu burtnīcā, pārveidojot intervālu secību par nelielu skaņdarbu perioda formā (piemēram, „Flautu duets” u.tml.)

2) **3.2.-10. un -11. vingrinājums** (intervālu secības).

Ieteicamie papilduzdevumi pēc vingrinājuma izpildes:

- izdomāt intervālu secībai ritmu, dziedāt vai spēlēt secību divbalsīgi;
- dziedāt vai spēlēt intervālu secību dažādos taktsmēros, izveidojot atbilstošu ritmu;
- turpināt intervālu secību, pievienojot perioda otro teikumu, pierakstīt savu variantu nošu burtnīcā, pārveidojot intervālu secību par nelielu skaņdarbu ar atbilstošu nosaukumu.

3) **3.4.-1. vingrinājums:** harmonizē Jurjānu Andreja dziesmas „Dievs, dod mūsu tēvu zemei” turpinājumu patstāvīgi savā nošu burtnīcā!

Kaut arī vingrinājumā teikts: „Harmonizē melodijas turpinājumu, izvēloties atbilstošus akordus”, pedagogs var rosināt audzēkņus harmonizēt dziesmu, izvēloties arī citus (ne tikai T, S, D) akordus, un ieklausīties to skanējumā, bet pēc tam salīdzināt rezultātus.

4) **3.4.-2., -3. un -4. vingrinājums:** izveido norādīto akordu secību un turpini to!

Ieteicamie papilduzdevumi pēc vingrinājuma izpildes:

- izdomāt akordu secībai ritmu, dziedāt secību trīsbalsīgi;
- dziedāt akordu secības dažādos taktsmēros, izveidojot atbilstošu ritmu;
- veidot kolektīvu improvizāciju pa akordu skaņām.

5) **3.4.-10. un -11. vingrinājums** (akordu secības)

Ieteicamie papilduzdevumi pēc vingrinājuma izpildes:

- izdomāt akordu secībai ritmu, dziedāt secību trīsbalsīgi;
- dziedāt akordu secības dažādos taktsmēros, izveidojot atbilstošu ritmu;
- veidot kolektīvu improvizāciju pa akordu skaņām;
- pierakstīt akordu secību nošu burtnīcā un turpināt to līdz perioda formai; pārveidot akordu secību par nelielu muzikāli tēlainu skaņdarbu ar atbilstošu nosaukumu, patstāvīgi izvēloties taktsmēru un ritmu.

Nešaubos, ka radošs pedagogs pratīs arī citus šajā mācību līdzekli izveidotos vingrinājumus izmantot radošiem mērķiem. Šim nolūkam audzēkņi var izmantot arī 3.4.-7. vingrinājumā doto klaviatūru.

- Improvizācija klaviatūrā: pedagogs piedāvā audzēkņiem izveidot frāzi, ietverot kādu konkrētu intervālu (piemēram, pl4, m7 u.c.), vai arī veidot melodiju pa akorda skaņām u.tml.
- Improvizācija klaviatūrā: pedagogs nospēlē sākuma frāzi, kurā ietverts kāds intervāls (piemēram, pm5) vai akords, audzēknis turpina, veidojot atbildes frāzi.

Jaunu elementu saklausīšanai ar dzirdi, ierasto mācību metožu vietā arī vecākajās klasēs pedagogs var izmantot dažādus spēles elementus. Vairāki šādu spēļu varianti aprakstīti jau iepriekšējo mācību līdzekļu metodiskajā daļā, piemēram, **intervālu – akordu virknes**.

Pirms spēles sākuma pedagogam jāpaskaidro, cik elementu būs intervālu vai akordu virknē, kā arī jāvienojas par uzdevuma nosacījumiem (piemēram, vai uz attiecīgo elementu jāreaģē nekavējoties, vai uzdevuma beigās).

- Pedagogs spēlē pēc kārtas 6 – 8 dažādus trijskaņus, audzēkņiem jāsaklasa, kurš no tiem ir, piemēram, pl5₃.
- Pedagogs spēlē 6 – 8 dažādus D₇ apvērsumus (bez atrisinājuma), audzēkņi nosaka, kurš no tiem ir, piemēram, D₂.
- Pedagogs spēlē D₇ no dažādām skaņām, vienā vai vairākās vietās apzināti nospēlējot citu septakordu.
- Pedagogs spēlē iepriekš norunātu akordu secību (piemēram, T₅₃ – D6₅ – T₅₃) vairākās tonalitātēs, vienā no secībām pieļaujot „kļūdu”.

4. tēma. MŪZIKAS VALODA UN MŪZIKAS FORMAS

Teorijas ekrāni

4.1.tēmas Mūzikas valodas elementi teorijas ekrānos audzēkņi atkārti zināmo mūzikas valodas elementu (reģistrs, tembrs, temps, dinamika, metrs, ritms, skaņkārtā, faktūra) definīcijas, atkārti jau zināmos un iepazīst jaunus tempa un mūzikas rakstura apzīmējumus. Atsevišķā ekrānā sniegta informācija par diviem atšķirīgiem melodijas tipiem – *kantilēnu* un *deklamējošu* melodiju.

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas valodas elementi > Teorija

TEMPA UN MŪZIKAS RAKSTURA APZĪMĒJUMI

Tempa apzīmējumi: **Adagio**, **Allegro**, **Allegretto**, **Andante**, **Andantino**, **Largo**, **Lento**, **Moderato**, **Presto**, **Vivo**, kā arī vārdi, kas apzīmē tempa izmaiņas: **accelerando**, **allargando**, **a tempo**, **tempo I**, **l'istesso tempo**, **rallentando**, **ritenuto**, **rubato**.
 Satraukti, nemierīgi

Mūzikas rakstura apzīmējumi: **Agitato**, **Alla marcia**, **Animato**, **Appassionato**, **Brillante**, **Cantabile**, **Capriccioso**, **Commodo**, **Con brio**, **Con forza**, **Con moto**, **Deciso**, **Dolce**, **Doloroso**, **Energico**, **Espressivo**, **Festivo**, **Furioso**, **Giocoso**, **Grave**, **Grazioso**, **Lacrimoso**, **Lamentoso**, **Leggiero**, **Maestoso**, **Marcato**, **Marciale**, **Mesto**, **Mosso**, **Pastorale**, **Patetico**, **Pesante**, **Risoluto**, **Scherzando**, **Semplice**, **Sostenuto**, **Tranquillo**, kā arī paskaidrojošie vārdi: **ad libitum**, **assai**, **meno**, **molto**, **non troppo**, **più**, **poco a poco**, **quasi**, **sempre**, **subito**.

Saturs

4.2. tēmas Mūzikas formas teorijas ekrānos aktualizēta informācija par biežāk sastopamajām mūzikas formām (periodu, pantu formu, divdaļu formu, trijdaļu formu, variāciju formu un rondo formu), kā arī piedāvāti atbilstoši skaņu ieraksti mūzikas formas uztverei ar dzirdi. No jauna audzēkņi apgūst sonātes formu, tās galvenās tēmas un attīstības posmus.

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas formas > Teorija

CITAS MŪZIKAS FORMAS

Veidojot plašākas mūzikas formas, komponisti parasti izmanto šādus mūzikas attīstības paņēmienus:

- **atkārtojumu** (uzreiz vai vēlāk, pēc cita mūzikas posma);
- **variētu** (izmainītu) **atkārtojumu**;
- **kontrastu** jeb jauna mūzikas materiāla līdzās nostatījumu.

Biežāk sastopamās mūzikas formas:

Pantu forma (A A A...)	I. Kalniņš. „Zilais putniņš”
Divdaļu forma (A B)	R. Šūmanis. „Pirmais zaudējums”
Trijdaļu forma (A B A)	R. Šūmanis. „Mežonīgais jātnieks”
Variāciju forma (A A₁ A₂ A₃...)	Latviešu tautasdziesma
Rondo forma (A B A C ... A)	V. A. Mocarts. Rondo Nr. 1 D dur

Saturs

4.3. tēmas Tautasdziesmu analīze teorētiskās vielas izklāstā atkārtoti dota informācija par latviešu tautasdziesmu tipiem (teicamajām dziesmām un dziedamajām dziesmām) un tautasdziesmu raksturīgajām iezīmēm, kā arī

piedāvāts pārskats par pazīstamākajiem latviešu tautasdziesmu cikliem, kas noderēs tautasdziesmu analīzei. Tēmu ilustrē atbilstoši nošu piemēri un skaņu ieraksti.

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Tautasdziesmu analīze > Teorija

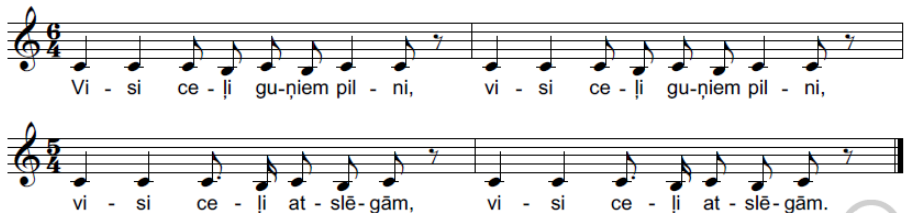
LATVIEŠU TAUTASDZIESMU RAKSTURĪGĀS IEZĪMES

Ir divi atšķirīgi latviešu tautasdziesmu melodiju tipi: **teicamās dziesmas** (sauktas arī par balsiem) un **dziedamās dziesmas**.

Latviešu tautasdziesmas ir **diatoniskas**, t.i., dabiskā minorā un mažorā. Melodiju apjoms liecina par dziesmas senumu: senākajām melodijām raksturīgs šaurāks apjoms.

Metroritma jomā līdzās regulāriem divdaļu un trijdaļu metriem sastopams arī mainīgs metrs, jaukti taktsmēri. Melodijas vienmēr sākas ar smago taktisdaļu (nekad – ar uztakti).

Teicamā dziesma

 Saturs

Vingrinājumi

Izvēlies pareizo atbildi!

Dažāda veida vingrinājumos audzēkņi pārliedzinās, vai zina tēmai atbilstošo mūzikas terminoloģiju (piemēram, kas ir faktūra, harmonija u.tml.), kā arī, vai prot šīs zināšanas izmantot un saskatīt mūzikas piemērā (piemēram, noteikt melodiskās līnijas veidu). Audzēkņi izvēlas vienu no trim vai vairākām piedāvātajām atbildēm.

- **4.1.-1.vingrinājumā** audzēkņi pārliedzinās, vai zina mūzikas valodas elementus un saprot ar tiem saistītos jēdzienus un svešvārdus.
- **4.1.-5.vingrinājumā** audzēkņi analizē un nosaka dažādus nošu piemēros redzamos melodiskās līnijas veidus.

Šie vingrinājumi parāda, vai audzēknis izprot mūzikas terminoloģiju, kā arī veido prasmi analizēt nošu piemērus, saskatot apgūtos mūzikas valodas elementus nošu tekstā.

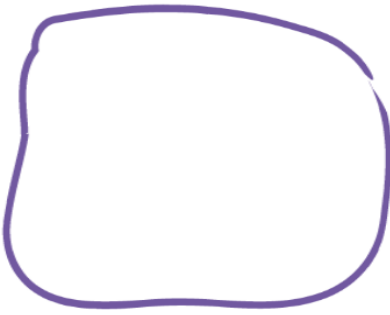
Padomā, kuri mūzikas valodas elementi piemīt arī cilvēka runai, un saliec apzīmējumus atbilstošajos lodziņos!

(4.1.-2. vingr.)

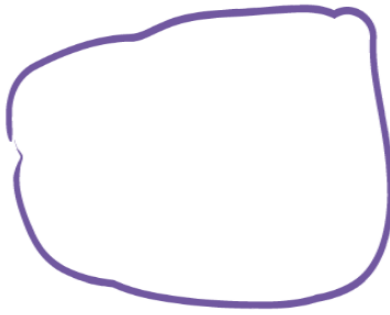
4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas valodas elementi > 2. vingrinājums ?

Padomā, kuri no mūzikas valodas elementiem piemīt arī cilvēka runai, un saliec apzīmējumus atbilstošajos lodziņos!

Tikai mūzikai

Mūzikai un cilvēka runai

Temps
Melodija
Tembrs
Dinamika
Reģistrs
Faktūra
Skaņkārtā

☰ Sauts
Ritms
◀
▶

Vingrinājumā doti audzēkņiem zināmie mūzikas valodas elementi: temps, reģistrs, tembrs, dinamika, ritms, faktūra, harmonija, skaņkārtā un melodija. Audzēkņu uzdevums ir vienā no lodziņiem ievietot tos mūzikas valodas elementus, kas piemīt tikai mūzikai, bet otrā – tos, kas piemīt arī cilvēka runai.

Šim vingrinājumam nav pārbaudes iespējas, tāpēc tas ir pildāms grupā skolotāja vadībā. Tas ļauj audzēkņiem paraudzīties uz mūzikas valodas elementiem no citas puses un dod iespēju kopīgām diskusijām, kuru rezultātā audzēkņi gūst dziļākas un plašākas zināšanas par tēmu.

Atrisini krustvārdu mīklas!

(4.1.-3. vingr.; 4.2.-6. vingr.)

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas valodas elementi > 3. vingrinājums

 Atrisini krustvārdu mīklu „Gamma”!

1. Gammas V pakāpe
2. Skanējuma augstums
3. Skaņkārtā
4. Skaņdarba izklāsta veids
5. Mācību priekšmets mūzikas skolā
6. Lēni, plaši
7. Ritma grupa
8. Bēdīgi, skumji

1.	D	O												
2.	R	E												
3.	M	I												
4.	F	A												
5.	S	O	L											
6.	L	A												
7.	S	I												
8.	D	O												

 Saturs

[Pārbaudīt](#)

[Rādīt atbildes](#)

4.1.-3.vingrinājumā audzēkņi risina mīklu „Gamma”. Vingrinājumā ietvertie mūzikas valodas elementi, tempa un mūzikas rakstura apzīmējumi sākas ar nošu nosaukumiem (do, re utt.).

4.2.-6.vingrinājumā audzēkņi risina mīklu „Mūzikas formas”, kurā ietverti ar mūzikas formveidi saistīti mūzikas termini.

Abi uzdevumi audzēkņiem nesagādās grūtības, jo tie domāti vairāk atslodzei un intereses veicināšanai. Vingrinājumi pildāmi kā skolotāja vadībā, tā arī patstāvīgi.

Atrodi atbilstošo tempa un mūzikas rakstura apzīmējumu!

(4.1.-4. vingr.)

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas valodas elementi > 4. vingrinājums

Laiks: 0:58 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atrodi atbilstošo tempa un mūzikas rakstura apzīmējuma tulkojumu!

Scherzando

Ātri Dedzīgi, pacilāti Dziedoši Dzīvi Ērti, mierīgi Graciozi Izteiksmīgi
 Jokojot Kaislīgi Lēni, savaldīgi Ļoti ātri Ļoti lēni Maigi, mīlīgi
 Majestātiski, svinīgi Maršveidīgi Mēreni Mierīgi, soļos Satraukti Sāpīgi, skumji
 Spoži Svarīgi, smagi Uzsvērti, pasvītroti Vidēji ātri Viegli Žēli, skumji

Sākt Rādīt atbildi

 Saturs

Jauna spēle, ar kuras palīdzību audzēkņi var labāk apgūt biežāk lietotos tempa un mūzikas rakstura apzīmējumus. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, parādās svešvārds itāliešu valodā, kura tulkojums audzēkņiem jāatrod uzrakstīto vārdu vidū.

Spēlē izmantoti 25 tempa un rakstura apzīmējumi. Vārdu tulkojumi latviešu valodā doti alfabētiskā secībā. Pirms spēles sākuma vajadzētu iepazīties ar vārdu secību, jo dažiem svešvārdiem ir divi tulkojumi (piemēram, *Con brio* – dedzīgi, pacilāti). Vingrinājums ieteicams gan patstāvīgam darbam, gan kopīgam darbam klasē (audzēkņi norunātajā secībā min vārdus viens aiz otra).

Klausoties nosaki melodiskās līnijas veidu!

(4.1.-6. vingr.)

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas valodas elementi > 6. vingrinājums

 Klausoties nosaki melodiskās līnijas veidu!

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

 Saturs

Audzēkņi klausoties nosaka melodiskās līnijas veidus: mācās pēc dzirdes atšķirt kantilēnu un deklamējošu melodiju. Mūzikas piemēriem izmantoti dažādu ārzemju autoru (Dž. Kačīni, F. Šūberta, Dž. Rosīni), kā arī latviešu komponistu E. Dārziņa un Z. Liepiņa skaņdarbu fragmenti.

Perioda formas apguve

(4.2.-1., -2., -3. vingr.)

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas formas > 3. vingrinājums

 Turpini: veido paplašinājumu otrajā teikumā!

 Saturs

6. klasē turpinās darbs pie perioda formas un tās elementu apguves. Agrāk iegūtās zināšanas tiek papildinātas ar jauniem jēdzieniem (kvadrātisks un nekadrātisks periods, trīstaktu frāzes, paplašinājums periodā u.c.). To audzēkņi apgūst ar dažādu prasmju un iemaņu vingrinājumu, kā arī ar radošo vingrinājumu palīdzību.

- **4.2.-1. vingrinājumā** audzēkņi pārlicinās, vai zina, kuras no minētajām pazīmēm raksturīgas kvadrātiskas uzbūves periodam, kuras – nekadrātiskas uzbūves periodam.
- **4.2.-2. vingrinājumā** izmantota latviešu tautasdziesma „Svētdien agri bārenīte” – nekadrātiskas uzbūves perioda piemērs. Audzēkņi mūzikas piemērā saskata un atzīmē atbilstošo. Pēc vingrinājuma izpildes ieteicams nodziedāt tautasdziesmu ar vārdiem (mazajā lodziņā dots dziesmas pilns teksts).
- **4.2.-3. vingrinājums** ir radošais vingrinājums. Tajā dots uzdevums turpināt melodisko impulsu, veidojot paplašinājumu otrajā teikumā. Šim vingrinājumam nav pārbaudes iespējas.

Mūzikas formas elementu apguve

(4.2.-4., -5. vingr.)

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Mūzikas formas > 4. vingrinājums

 Ieraksti lodziņā mūzikas formas shēmu!

Trijdaļu forma Divdaļu forma Variāciju forma
 Rondo forma Pantu forma Periods

 Saturs

Mūzikas formas jēdziens daļai audzēkņu parasti sagādā grūtības, tāpēc atkārtošana tikai nostiprinās viņu zināšanas.

- **4.2.-4. vingrinājumā** audzēkņu uzdevums ir ierakstīt lodziņā viņiem zināmo mūzikas formu (divdaļu, trijdaļu u.c.) uzbūves formulas. Pedagogam jāatgādina, ka formas daļas (atšķirībā no frāžu apzīmēšanas periodā) apzīmē ar lielajiem burtiem.
- **4.2.-5. vingrinājumā** audzēkņi papildina tabulu – aizpilda sonātes formas shēmu, izvēloties atbilstošo no piedāvātajām atbildēm.

Abiem vingrinājumiem ir pārbaudes iespēja. Vingrinājums ieteicams gan patstāvīgam darbam, gan kopīgam darbam klasē.

Analizē latviešu tautasdziesmas!

(4.3.-2., -3., -4., -5., -6. vingr.)

4. Mūzikas valoda un mūzikas forma > Tautasdziesmu analīze > 3. vingrinājums

Analizē latviešu tautasdziesmu!

Stāstoši Latviešu tautasdziesma

Lak - stī - ga - la kro - ni pi - na ma - nā ro - žu dār - zi - ņā,
rai - tai, ri - di - rā, rā - ri - di ral - la - lā, ma - nā ro - žu dār - zi - ņā.

Tautasdziesmu cikls:

- ☐ Sadzīves dziesmas
- ☐ Ģimenes godu dziesmas
- ☐ Darba dziesmas

Tautasdziesmu grupa:

- ☐ Ģimenes dziesmas
- ☐ Jaunu meitu dziesmas
- ☐ Bāra bērnu dziesmas

Perioda uzbūve:

- ☐ Kvadrātiska
- ☐ Nekvadrātiska

Tautasdziesmas melodijas tips:

- ☐ Teicamā dziesma
- ☐ Dziedamā dziesma

Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

Vingrinājumos analīzei izmantotas sekojošas latviešu tautasdziesmas: „Sidrabiņa lietiņš lija” (4.3.-2. vingrinājums), „Lakstīgala kroni pina” (4.3.-3. vingrinājums), „Tautiešami apsoliju” (4.3.-4. vingrinājums), „Tumša nakte, zaļa zāle” (4.3.-5. vingrinājums) un „Cekulaina zīle dzied” (4.3.-6. vingrinājums).

Audzēkņi atzīmē pareizo atbildi, izvēloties vienu no piedāvātajiem atbilžu variantiem: nosaka tautasdziesmu ciklu, grupu, perioda uzbūvi (kvadrātiska, nekvarātiska), kā arī melodijas tipu (teicamā, dziedamā). Pedagoģs var vērst audzēkņu uzmanību uz to, ka, lai noteiktu tautasdziesmas ciklu un grupu, ieteicams izmantot tabulu „Pazīstamākie latviešu tautasdziesmu cikli” (4.3.-2. teorijas ekrāns).

Visiem vingrinājumiem ir arī pārbaudes iespēja, kas ļauj pārbaudīt, vai uzdevums veikts pareizi. Pedagoģs var rosināt papildus noteikt arī melodiju tonalitāti un raksturīgās metroritma iezīmes, kā arī sameklēt atbilstošu vārdu tempa un mūzikas rakstura apzīmēšanai itāliešu valodā. Pēc vingrinājuma izpildes tautasdziesmas ieteicams nodziedāt ar vārdiem, kā arī noklausīties atbilstošu mūzikas ierakstu.

Vairākām analīzei izmantotajām latviešu tautasdziesmām pievienots arī skaņu ieraksts – tautasdziesmas apdare. Dažos no tiem solista dziedājums nedaudz atšķiras no nošu piemērā redzamā, atšķiras arī dziesmas tonalitāte

un teksts. Pedagogs var paskaidrot, ka latviešu tautasdziesmām ir vairāki varianti, kā arī izpildītājs dažkārt pēc savas izjūtas mēdz mainīt dziesmas melodiju un ritmu.

Pedagogs var rosināt audzēkņus:

- noteikt tautasdziesmas apdares atskaņotājsastāvu;
- saklausīt un pastāstīt, ar ko solista dziedājums atšķiras no nošu pierakstā redzamās melodijas;
- pašiem izveidot tautasdziesmas apdari: pievienot melodijai otro balsi vai arī klavieru pavadījumu.

5. tēma. SKAŅU BURTU APZĪMĒJUMI

Teorijas ekrāni

5.1. nodaļas “Skaņu burtu apzīmējumi” teorijas ekrānos audzēkņi iepazīst skaņu burtu apzīmējumus un to pierakstu dažādās oktāvās.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > Teorija

SKAŅU BURTU APZĪMĒJUMI

Līdzās skaņu zilbju nosaukumiem (do, re, mi, fa, sol, la, si) mūzikā plaši lieto arī **burtu apzīmējumus**. Katrai skaņai atbilst savs burts.

Apzīmējot skaņas **paaugstinājumu** par pustoni, burtam pievieno galotni *-is* (piemēram, *cis*, *dis*).

Apzīmējot skaņas **pazeminājumu** par pustoni, burtam pievieno galotni *-es* (piemēram, *des*, *ges*).

Izņēmums ir skaņa *si*, ko apzīmē ar *b*, kā arī *mi* (*es*) un *la* (*as*).

cis	dis		fis	gis	ais
des	es		ges	as	b
c	d	e	f	g	a
do	re	mi	fa	sol	la
					si

Saturš

5.2. nodaļas “Burtu apzīmējumi pavadījuma veidošanā” teorijas ekrānos audzēkņi atkārtoti zināšanas par burtu apzīmējumiem pavadījuma akordu pierakstā. Tabulas veidā doti biežāk lietotie akordi apgūtajās tonalitātēs – mažora un minora trijskaņi, kā arī septakordi. Vienā no teorijas ekrāniem ievietoti vairāki faktūru paraugi dažādos taktsmēros, kas audzēkņiem noderēs, veidojot dziesmām pavadījumu..

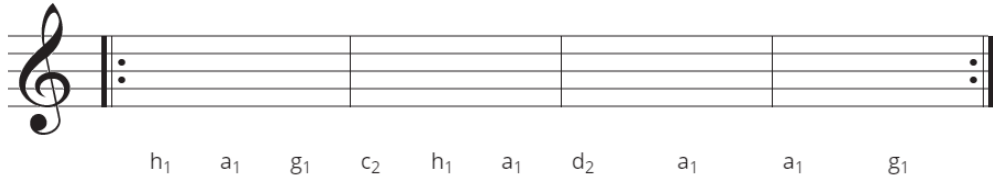
Vingrinājumi

5.1.-1. vingrinājumā izmantota pazīstamā apsveikuma dziesma „Daudz baltu dieniņu, Laimiņa, dodī!” Ekrānā redzamas tukšas taktis sadalītas līnijkopas, zem kurām uzrakstīti nošu burtu apzīmējumi. Dots arī taktsmērs un divas dažāda ilguma notis, kas būs nepieciešamas melodijas izveidei. Paredzams, ka jau no pirmajām skaņām audzēkņi atpazīs melodiju, tāpēc ritma pieraksts nesagādās grūtības.

Pabeidzot nošu pierakstu, sāk skanēt apsveikuma dziesmas fonogramma. Dziesmas vārdi pievienoti apslēptajā lodziņā.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > 1. vingrinājums

Ja pareizi ievietosi notis, ņemot vērā skaņu burtu apzīmējumus, un tās ritmiski sakārtosi, tad izveidosies pazīstama apsveikuma dziesma. Iemācies un spēlē to ar paša izveidotu pavadījumu!

Saturs   Pārbaudīt Rādīt atbildes

Vairākos vingrinājumos audzēkņi mācās pielietot burtu nosaukumus: vingrinās ar burtiem dotos tonalitāšu apzīmējumus pārsaukt ar atbilstošiem zilbju nosaukumiem (**5.1.-2. vingrinājums**) un otrādi – ar zilbju nosaukumiem dotos apzīmējumus pārsaukt ar burtu nosaukumiem (**5.1.-3. vingrinājums**). Abiem vingrinājumiem ir pārbaudes iespēja. Tos iespējams pildīt gan klasē, gan mājās.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > 2. vingrinājums

Raksti lodziņos burtu apzīmējumiem atbilstošos tonalitāšu nosaukumus ar zilbju nosaukumiem!

A dur –	fis moll –	Es dur –
B dur –	f moll –	h moll –

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Saturs

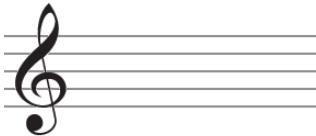
Pārējie 5.1. tēmas vingrinājumi veidoti kā spēles, kurās audzēkņi vingrinās:

- atpazīt ar burtu nosaukumiem apzīmētās tonalitātes pēc to atslēgas zīmēm (**5.1.-4. vingrinājums**),
- atrast klaviatūrā burtu apzīmējumu rindā redzamās skaņas (**5.1.-5. vingrinājums**), kā arī
- burtu apzīmējumu rindā atrast līnijkopā redzamās notis (**5.1.-6. vingrinājums**).

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > 6. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

Atrodi atbilstošos burtu apzīmējumus!

c d e f g a h

des es ges as b cis dis fis gis ais

Sākt

Saturs

Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam. Pirms spēles uzsākšanas ieteicams iepazīties ar objektu izvietojuma rindu ekrāna lejasdaļā.

5.2.-1. vingrinājumā audzēkņi izveido norādītos akordus, kurus pēc tam iespējams izmantot F. Čerčila dziesmas („One Song” no multfilmas „Sniegbaltīte un septiņi rūķīši”) pavadījuma veidošanā. Dziesmas melodija dota pielikumā. Pedagogs var rosināt izvēlēties atbilstošu pavadījuma faktūru 5.2.-3.teorijas ekrānā, vai arī veidot savu faktūras variantu.

5.2.-2.vingrinājums ir spēle. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, līnijkopā parādās akords, kurš audzēknim jāatrod ar burtiem apzīmēto akordu rindā. Vingrinājuma mērķis ir veikli atpazīt un atrast norādītos akordus. Pirms spēles uzsākšanas ieteicams iepazīties ar objektu izvietojuma rindu ekrāna lejasdaļā.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Burtu apzīmējumi pavadījuma veidošanā > 2. vingrinājums

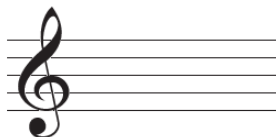
Laiks: 1:00

Pareizi: 0

Nepareizi: 0

Nosaki akordus!

C	D	E	E $\flat$	F	G	A	A $\flat$	B $\flat$
Cm	C $\sharp$ m	Dm	Em	Fm	F $\sharp$ m	Gm	Am	Bm
C $_7$	D $_7$	E $_7$	E $\flat_7$	F $_7$	G $_7$	A $_7$	A $\flat_7$	B $\flat_7$

Saturs

Sākt

Pārējos šīs tēmas vingrinājumos (5.2.-3., -4., -5., -6. vingrinājumi) piedāvātas dažādu komponistu dziesmu notis ar pavadījuma akordu burtu pierakstu, kas paredzētas spēlēšanai ar audzēkņu pašu izveidotu pavadījumu. Kaut arī visi nepieciešamie pavadījuma akordi doti 5.2. tēmas 2. teorijas ekrānā, pedagogam vajadzētu rosināt audzēkņus tos iegaumēt un pašiem atrast norādītos akordus uz klavierēm. Pedagogam vajadzētu pašam demonstrēt audzēkņiem arī dažādas faktūras, kuras iespējams izmantot pavadījuma veidošanai.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Burtu apzīmējumi pavadījuma veidošanā > 3. vingrinājums

Spēlē norādītos akordus dziesmas pavadījumā!

Pār mazo ciemu ielejā

R. S. Villiss

Pār ma - zo cie - mu ie - le - jā līst zvaig - žņu rā - mais zelts, un klu - sās ie - lās,
 bū - di - ņās šķiet mie - ram tem - plis celts. Bet pā - ri klu - sam kla - ju - mam aust
 gai - šums ne - re - dzēts. Te smel - ties spē - ku grū - tu - mam būs ļau - dīm no - vē - lēts.

2. Pār zemēm, jūrām, pilsētām
 Sīd Dieva gars tik kluss,
 Ne acs ko mana, ausis dzird,
 Tik jausmās nodreb sirds.

Pār mazo ciemu ielejā
 Līst gaišums neredzēts.
 Šī gaisma, Dieva sūfīta,
 Reiz visus apspīdēs.

Saturs

Nereti solfedžo skolotājiem pārmet pārlietu teoretizēšanu un mācību vielas atrautību no prakses. Iesaistot audzēkņus šāda veida muzicēšanā, viņi redzēs pielietojumu arī solfedžo stundās apgūstamajai mācību vielai, un tas, iespējams, radīs interesi un motivēs viņus mācību darbam. Solfedžo stundās gūtās prasmes muzicēšanā un pavadījuma veidošanā noteikti noderēs audzēkņu turpmākajā dzīvē.

